Ա. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 20 ՈՒՐԲԱԹ 27 ՅՈՒՆՈՒԱՐ 1884 (Ն. Տ.) 8 ՓԵՏՐՈՒԱՐ 11 ՌԷՊԻՒԼ-ԱԽԸՐ 1301

ՊԱՅՄԱՆՔ

Ծանուցման տողը մէկ անգամի համար 3 ղուրուշ. երկու անգամի համար 2 ղուրուշ է · աւելի անգամներու համար զատ սակարկութիւն կըլլայ :

Օրագրոյս վերաբերեալ նամակ կամ որ և է գրութիւն պէտք է ուղղել

«Առ խմբագրութիւն ԱՐԵՒԵԼՔ օրագրի »

ԽՄԲԱԳՐԱՏՈՒՆ Ղալաթիա, Իզմիրլի օղլու խան, թ. 19.

Իսկ գաւառներէն հետեւեալ հասցէիւ՝

درعلیه‌ده غلطه‌ده ازمیرلی اوغلی خانده ۱۹ نمروده

{ آره‌ولك } غزته‌سی اداره‌سنه

ԱՐԵՒԵԼՔ

ՕՐԱԳԻՐ

40 ՓԱՐԱ 40 ՓԱՐԱ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԱԶԳԱՅԻՆ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Պոլսոյ համար	Տարեկան	դահեկան	արծաթ	200
« «	Վեցամսեայ	«	«	100
« «	Եռամսեայ	«	«	50
« «	Ամսական	«	«	20
« «	Հատով	«	«	1
Գաւառաց համար	Տարեկան	«	«	240
« «	Վեցամսեայ	«	«	120
« «	Եռամսեայ	«	«	60
Օտար երկիրներ	Տարեկան	Ֆրանք		56
«	Վեցամսեայ	«		28

Դուրս ղրկուած լրագրաց ճամբու ծախքը Խմբագրութեան վրայ է :

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

(Քաղուածք Երէկի Եւրոպական Հեռագրական Լուրերէ)

ՌՈՒՍԻԱ ԵՒ ԱՍԻԱ

Բեդրպուրկէն Յուն. 30 Թուով կը հեռագրեն առ Թայմզ.

«Թուրքաստանի վերակազմութեան ծրագիր մը պատրաստելու համար յանձնաժողով մը կազմուած ըլլալով, կը ծանուցուի թէ այս յանձնաժողովոյ հետ խորհրդակցելու համար Թուրքաստանի ընդհանուր կառավարիչ Չէրնայէֆ զօրավարն յառաջիկայ ամսոյ մէջ Բեդրպուրկ պիտի գայ : Նաեւ կը ծանուցուի թէ զօրավար Խինալէֆ, որ երկրին վաճառականութիւնք զարգացնելու շատ կ'աշխատի, Թուրքաստանի նոր յանձնաժողովոյն նախագահ պիտի լինի :

«Ռուսիա և Չինաստան վերջապէս համաձայնած են Քաշղարի կողմէ սահմանագլխոյ ինչ ինչ կէտերուն որոշման մասին » :

Բեդրպուրկէն Փետր. 1 Թուով կը հեռագրեն առ Թայմզ.

«Մէրվի համրածանօթ կեդրոնավայրին Թիւրքմէններն, որք մինչեւ վերջին ժամանակներս դժուարութիւն կը յարուցանէին իրենց հզօր դրացւոյն՝ Ռուսիոյ՝ հպատակելու մասին, վերջապէս ռուսական հպատակութիւն յանձն առին :

«Կը յիշուի թէ երբ Չէրնայէֆ զօրավարը Բեդրպուրկ եկաւ թագադրութեան հանդէսէն յետոյ, լսուեցաւ թէ Մէրվցիներու պատգամաւորութիւն մը ընդհանուր կառավարչին ներկայացեր ճամբան, և խնդրեր է որ ռուս կառավարիչ մը ղրկէ իրենց : Լսեր էինք նաեւ թէ այսպիսի խնդիր մը մատուցեր Խիւայի Խանին, որ հաւանելով՝ ի դիմաց Ռուսիոյ գործած պիտի ըլլար ; Բայց այս առաջարկութիւնք ելք մը չունեցան, որովհետեւ Մէրվի Թիւրքմէնք իրենց մէջ գժտեալ էին : Թէեւ այս Թիւրքմէնք իրապէս զրկուած էին իրենց անկախութենէն, և Ռուսիոյ դրացի գտնուելով, Մոսկուայի վաճառականներ հանդերձ ռուս պահապան զինուորներով Մէրվ կը մտնէին և անդ կը բնակէին, բայց և այնպէս Մէրվցւոց մէջ կային կուսակցութիւններ, որք չէին ուզեր վերջնապէս անձնատուր լինել Ռուսիոյ :

«Բայց այժմ, ստոյգ աղբիւրէ ինձ տրուած տեղեկութեան նայելով, բոլոր Մէրվցիք համաձայնած են գլխնին Ռուսիոյ Ձարին հպատակ ճանչելու : »

ԵԳԻՊՏՈՍ ԵՒ ՍՈՒՏԱՆ

Աղեքսանդրիայէն փետր. 1 Թուով կը հեռագրեն.

«Արապիի ապստամբութենէն և Աղեքսանդրիոյ հրկիզումէն վնասելոց դրամական հատուցում ընելու պաշտօն ունեցող միջազգային յանձնաժողովը ցարդ 8,484 խնդրագրեր քննելով որոշած, և ընդ ամենը 3,470,000 անգլ. ոսկի հատուցում տուած է խնդրարկուաց :

«Իտալական Թղթատունն, Եգիպտական Թղթատան հետ ձուլուած լինելով, այսօր փակեցաւ : »

Ճէտտայէն յուն. 30 Թուով կը հեռագրեն.

«Մէնուսիներու կրօնական կարգին վերաբերող Արաբներ որք Տրիպոլիս կը բնակին, կը ժխտեն այն լուր թէ իրենց Շէյխը ճամբայ ելած լինի Սուտան երթալով Մէհտիին հետ միանալու համար : Ընդհակառակն, կ'ըսեն, Շէյխը շրջաբերական մը հանելով ծանուցած է իւր ցեղին կրօնական գլխոյ թէ Մէհտին սուտ մարգարէ մ'է, խաբեբայ մը, որուն պէտք չէ հետեւիլ : »

Բարիզէն Յունուար 31 Թուով քաշուած հեռագիր մը, Տրիպոլիսէն առնուած լրոյ վրայ յենլով, կ'ըսէ թէ նահանգին քանի մը Արաբ ցեղեր ապստամբական վիճակի մը մէջ են և տուրք վճարել յանձն չեն առներ : Ջէլիլէէն ներսերը մեծ քանակութեամբ վառօդ և զէնք ղրկուեր է : Կը կարծուի թէ անոնք Մէհտիին կը ղրկուին, կամ ուրիշ կողմերու ապստամբ ցեղերուն : Նահանգին մէջ մտերս գողութեան բազում դէպքեր տեղի ունեցեր են, և ի մէջ այլոց Պելճիական հիւպատոսին տունը կողոպտուեր է : (Տրիպոլիսի վերաբերմամբ Բարիզէն եկած լուրերն ընդհանրապէս ստուգութեան կարօտ են :)

Սուաքիմէն կը ծանուցանեն Փօլլ-մօլլ կէզէթ լրագրին թէ Շէյխ Ալկամին՝ որ Մէքքէի Շէյխէն յետոյ ամենէն յարգելի Շէյխն է, Սուաքիմ հասեր է : Զօրավար Սարդօրիուս անոր այցելութիւն տուեր է, և հանդիսաւոր ցոյցեր եղեր են ի պատիւ անոր :

Եգիպտոսէն անգլիական լրագրաց ղրկուած վերջին հեռագրեր կը ծանուցանեն թէ Պէյքր փաշա զինուորական նորանոր օգնութիւններ ընդունած է, որոցմով պիտի փորձէ Թօքար քաղաքն ազատել : Գաղտնի պատուիրակներ ղրկած է ապստամբաց, խոստանալով որ ընդհանուր ներում պիտի շնորհէ, եթէ անձնատուր լինին :

ՊՈՍՆԱ ԵՒ ԱԼՊԱՆԻԱ

Շգոտրայէն Յուն. 30 Թուով կը հեռագրեն Ռիւդէրի գործակալութեան.

«Նովի-պազարի և Պէրանայի գաւառներէն մեծ քանակութեամբ զէնք կը տարուին Պոսնա և Հերսէկ, ուր կ'ըսուի թէ ապստամբական շարժում մը պատրաստուելու վրայ է : »

Բարիզէն Յուն. 31 Թուով կը գրեն.

«Թան լրագիրն, իւր այս երեկոյեան Թուով, Գադարոյէն լուրեր կը հրատարակէ, ծանուցանող թէ Ալպանիական Միութեան նախկին գլուխ Ալի փաշայի հրամանաց ներքև լեռնաբնակ ցեղերն ապստամբած են, տեսակ մը վարչութիւն կազմելով, և որոշած են Թող չտալ որ Կուսինէի և Կրայնայի գաւառակները Գարատաղի Թողուին : Անոնք 18 ին Գարատաղի հողը մտեր են, բայց 50 մարդ կորուսանելով յետս մղուեր են : Գարատաղի Նիքիդա իշխանը Միրտիդներու հետ դաշնակցեր է, և աւելցուցեր է սահմանագլուխները պաշտպանող զօրաց Թիւը :»

ԱՒՍՏՐԻԱ

Պ. Վիւրմպրանդի առաջարկութիւնն, որոյ վրայ անցեալներն առանձին յօդուածով մը խօսած էինք, 186 ձայնից մեծամասնութեամբ մերժուեցաւ Վիէննայի Երեսփոխանաց ժողովոյն մէջ :

Ինչպէս կը յիշուի, Պ. Վիւրմպրանդ Գերման երեսփոխանն առաջարկած էր գերմանական լեզուն պաշտօնական-պետական լեզու հրատարակել Աւստրիոյ մէջ, նահանգաց մէջ պահելով հանդերձ մասնաւոր լեզուաց գործածումը, նոյն իսկ տեղական վարչութեանց մէջ :

Այս առաջարկութեան ընդդիմացող կուսակցութիւնն, որ կը բաղկանայ գլխաւորապէս փոքրիկ սլաւ ազգութեանց ներկայացուցիչներէ, բացատրեց թէ յայտ անդէպ է, այսպիսի խնդիր մը յարուցանել, թէ արդէն կայսերական կառավարութիւնը գերմաներէնը կը գործածէ իբրեւ պաշտօնական լեզու, որ իւրաց բնական ընթացքով ստացած է իւր արդի դիրքն, և թէ հետեւապէս Պ. Վիւրմպրանդի առաջարկին նման խնդիր մը ուրիշ բան չնշանակեր բայց եթէ Աւստրիոյ հպատակ փոքրիկ ազգութեանց գոյութեան խնդիրն յուզել, որ անտեղի է, և այլն : Վիճաբանութիւնք սաստիկ եղան : Նախարարութիւնք լռութիւն պահեց : Ի վերջոյ մեծամասնութիւնք, մերժելով Պ. Վիւրմպրանդի առաջարկը, չբացուած փակեց հրատապ խնդիր մը, որ եթէ առաջ տարուէր, կրնար ցաւալի հետեւանքներ յառաջ բերել, զանազան ազգութեանց կիրքերն յուզելով, նախարարութեան դիրքը սրկլտեցնելով և գուցէ պաշտօնէ հրաժարելու Պ. Թաաֆի նախարարութիւնն, և այլն : Հետեւապէս, իրաց վիճակը, թէ Վիէննայի Խորհրդարանին մէջ և թէ Աւստրիոյ մէջ, նոյն կը մնայ ինչ որ անցեալները նկարագրած էինք :

Վիէննայի կեդրոնական բանտին տեսուչն և բժիշկն սպանելու նամակներ ստացած են, որք կ'ըսեն թէ իրենք ալ Պլօշխի վախճանին պիտի հասնին : Պլօշխ ոստիկանութեան սպայ մ'էր որ վերջերս սպանուեցաւ : Այս անստորագիր նամակներ դատական իշխանութեան յանձնուած են որ կը կարծէ թէ վաղեմի ոճրագործի մը գրչով գրուած են անոնք :

Ասով հանդերձ Վիէննայի ժողովուրդն հանդարտ է և Բարեկենդանի զուարճութեանց պատրաստութիւն կը տեսնէ, առանց խռովելու քաղաքական վերջին ոճիրներէն ու պատահարներէն :

ԳԵՐՄԱՆԻԱ

Կը կարծուի թէ Իտալիոյ Թագաւորը Պէրլին պիտի երթայ Վիլհէլմ կայսեր տարեդարձին առթիւ, որ յառաջիկայ Մարտ 22 ին կը հանդի : Պէրլինի իտալական դեսպանատան մէջ մեծամեծ պատրաստութիւնք կը լինին այս պատճառաւ :

Կայսրն սկսած է կառքով շրջագայութիւններ ընել քաղաքին մէջ : Պիզմարք իշխանն ալ նոյնպէս ապաքինած է, սակայն Գերմանական Խորհրդարանի բացումէն առաջ չպիտի երթայ Պէրլին :

ԻՏԱԼԻԱ

Իտալիոյ Թագաւորն և Թագուհին հրաւիրուած լինելով ներկայ գտնուել Թուրին քաղաքի արուեստահանդէսին որ յառաջիկայ Ապրիլ 26 ին պիտի կատարուի, ընդունած են այս հրաւէրն :

Ումպէրդոյ Թագաւորն, իտալական գինիներու սպառումը քաջալերելու և աւելցնելու խորհրդով, որոշած է որ յետ այսօրիկ պետական հացկերոյթներու մէջ և արքունեաց ճաշու սեղաններուն վրայ միայն իտալական գինիներ գործածուին, և իբրեւ օտար գինի շամբանեայէն զատ բան մը չընդունուի : Այն հացկերոյթին մէջ զոր Իտալիոյ Թագաւորն և Թագուհին տուին Ծերակոյտի և Երեսփոխանաց ժողովոյ ներկայացուցիչներուն, 1850 էն 1857 ի իտալական հին և պատուական գինիներ հանուեր են փոխանակ օտար, մանաւանդ ֆրանսական գինիներու : Թագաւորին բարի օրինակին հետեւեր է անմիջապէս նախորդ Խտիվ Իսմայիլ փաշան, որ յունուար 30 ին իւր ապարանքին մէջ հացկերոյթ մը տալով, իտալական գինիներ միայն հաներ է : Իտալական գինիներու սպառումը շատցնելու համար ալ միջոցներ ձեռք կ'առնուին եղեր :

ՀՈՒՆԳԱՐԻԱ

Երեսփոխանական ժողովը Փետրուարի առաջին օրն սկսաւ զբաղիլ Հրեից և Քրիստոնէից միջեւ խառն ամուսնութեանց խնդրովն, որ, ինչպէս կը յիշեն ընթերցողք, մերժուած է Աւագաց Ժողովոյն կողմէ : Նախարարապետ Պ. Թիծա կարծիք յայտնեց թէ աւելորդ էր սպասել այնպիսի օրէնքի մը ընդունելութեան վրայ որ մերժուած էր բարձրագոյն ժողովէ մը : Բայց յարեց թէ Երեսփոխանաց ժողովը կրնայ յայտարարել թէ հարկաւոր կը դատէ ուշ կամ կանուխ լուծել այս խնդիրն, և հրաւիրել կառավարութիւնն որ այս մասին առաջարկութիւն մը ներկայացնէ ի պատեհ ժամանակի :

Պ. Թրանի երեսփոխանք պարսաւեց Աւագաց Ժողովոյ օտարազգի (Աւստրիացի) անդամոց մասնակցութիւնն, որք նպաստեցին կառավարական ծրագրոյն մերժման : Իսկ չափաւոր ընդդիմադիր կուսակցութեան և կառավարական կուսակցութեան անդամներէն Պ. Պ. Նամի և Հէրիքս ծափահարեցին խառն ամուսնութեանց ծրագրոյն մերժումը :

Այս նստին մէջ տաք վիճաբանութիւն մը բացուեցաւ և Պ. Թիծայի նախարարութեան անպաստ անհարկութիւններ եղան : Պ. Թիծա յայտարարեց թէ Հունգարական նախարարութիւնն յառաջիկայ ընդհանուր ընտրութեանց պիտի սպասէ երկրին կարծիքն առնելու համար : Յաջորդ նստին մէջ վիճաբանութիւնք շարունակեցաւ նոյն սաստկութեամբ : Նախարարապետ Պ. Թիծա բանախօսութիւն մ'ընելով, որ բուռն կերպով ծափահարեցաւ, յայտարարեց թէ քաղաքական ամուսնութիւնն ինքնին պարտաւորիչ կրնայ դառնալ ապագային մէջ · սակայն նախարարութեան պարտքն է սպասել որ խնդրոյն մէջ շահ ունեցող բոլոր տարրերք իրենց հաւանութիւնն յայտնեն այս բարենորոգման մասին : Յետոյ յարեց թէ Հունգարական նախարարութիւնք Կայսեր կատարեալ վստահութիւնք կը վայելէ :

Հասարակութիւնք մեծ կարեւորութիւն կ'ընծայէ սոյն վիճաբանութեան ելից :

ԽՐՈՒԱԴԻԱ

Զրոյց կայ թէ Խրուադիոյ նահանգային ժողովոյ ընդդիմադիր կուսակցութեան անդամներէն երկուքը Ռուսիա գնացած են դիւանագիտական կարեւոր պաշտօնով մը :

ԹԵՐԹՕՆ ԱՐԵՒԵԼՔԻ

15

ԱՄԵՐԻԿԱՑԻ ԲԱՐՔԵՐ

ՀԱՐՍԱՆԵԿԱՆ ԱՌԱԳԱՍՏ. —
ԱՐԿԱԾ ՏԵԼԵՄԱՔԱՅ.

Աւելի պէտք չէր եզրակացնել, իբրեւ բնական հետեւանք թէ Տելեմաք ապուշ մ'եղած լինէր : Սրտայուզութիւնը իւր դերը կը խաղայ. արդ Տելեմաք յուզուած էր :

Բաց աստի, այս ծաղրական հարցումը քանի մը յաջող հետեւանքներ ունեցաւ : Նախ Ամի՝ քաջալերուեցաւ և համոզուեցաւ Տելեմաքին բարի դիտմանց, որ արդարեւ նկարուած էին իւր դիմաց վրայ : Ետոյ, յիշեալ ակնոցը վերստին իւր աչաց վրայ դնելու հարկն զգաց, զոր Տիկին Շումէյքըր դիտմամբ իւր վրայ դրած էր ի փոխարինութիւն իւր ջայրագոյն երիտասարդութեան՝ այնպիսի պաշտօնի մը մէջ, որ ծանրագլխութիւն կը պահանջէ : Այս տրկիճը չէր յարած, բայց գէթ այս էր իւր մտածման հիմը թէ ինք հոգ չէր ըներ իւր զուակաց դաստիարակութեան առաջնորդ լինելու :

Արդ, եթէ իւր ակնոցն հանելու միակ գործն՝ օրինաւոր իշխանութեան դէմ ապստամբական վիճակի մէջ կը կացուցանէր դեռատի օրիորդը, Տելեմաքին հետ ընկերակցութեամբ հանած լինելու երզութիւնը — և ըստ երեւոյթին անոր սենեկին մէջ, և այս սենեակն ալ ամուսնական յորջորջուած լինելով, — աններող աչաց շատ ծանր պիտի երեւէր :

Բայց արդարեւ, ի զուր փնտռեց իւր բոլոր գրպաններուն մէջ, իւր շրջազգեստին ծալքերուն մէջ, բարձերուն միջեւ : Տելեմաք ի զուր չորս ոտքի վրայ եկաւ կապերտին վրայ փնտռելու համար : Անհնարին եղաւ գտնել հաճոյական ակնոցը :

— Նրբանցքին մէջ ձգած պիտի լինիմ զանոնք, ըսաւ դրան մօտ վերադառնալով : Իցէ՜ թէ վրան կոխած չլինէին :

Այս արտասանչ խուզարկութիւնն, և բաց պատուհանէն փչող զով օդը դեռատի օրիորդին դիմաց նոր կենդանութիւն մը տուած էին, որ սքանչելի կերպիւ կը վայլէր անոր : Տելեմաք շատ աւելի սիրուն կը գտնէր զայն քան զՍոֆի :

— Ի՞նչ ընել պէտք է, վայրկեան մ'ալ վար դնելու համար զայն, կ'ըսէր ինքն իրեն, բարձրացեալ հնարքը գտնելու համար չափազանց նեղելով իւր ուղեղը :

Բայց ամենևին բան մը չէր գտներ, և աւշեալ լռութիւն մը կը պահէր : Բարեբաղդաբար, Ամի՝ իւր ակնոցին վիճակին վրայ մտահոգ՝ ուշադրութիւն չէր ըներ այս լռութեան :

— Կը յիշեմ հիմա, կրկնեց մէկէն . սանդուղին ստորոտը հանեցի զանոնք, և գետինը ձգած լինելու եմ, գրպանս դնել կարծելով :

— Հո՛ն երթա՛նք, ըսաւ Տելեմաք, դուռը բանալով :

Տելեմաք ետ քաշուեցաւ, թողլով որ օրիորդն անցնի . բայց սա մէկէն ետ նետուեցաւ թեթեւ ճիչ մը արձակելով : Տելեմաք գլուխն երկնցուց և տեսաւ Տիկին Շումէյքըրի որդիքը, դեղնագոյն փոքրիկ տղայն և փոքրիկ աղջիկը, նրբանցքին մէջ նստած :

— Ի՞նչ կընէք հոդ, հարցուց անոնց միամտօրէն :

Իբրեւ պատասխան, դեռատի Ճէօրճինա աչերը դէպի ձեղունը վերուց, կարի զբաղեալ դէմքով մը, մինչդեռ հեղձուցիկ քրքիջ մը կ'արձակէր իւր քթին տակէն : Իսկ դեռատի Ռասոլֆ Շումէյքըր ճիչ մը արձակեց նման այն վայրենիին, որ այն ինչ թշնամի մը սպաննած է, և փախաւ չարաշուք ակնոցը օդին մէջ ճօճելով : Տելեմաք բնազդական շարժում մը վերստին փակած էր դուռը :

— Զափազա՜նց ո՜չ, ըսաւ դեռատի օրիորդը տխրութեամբ : Այս տղայք տեսան զիս . պիտի երթան պատմեն իրենց մօրը և ամեն մարդու թէ զիս տեսած են հոս : Աստուած գիտէ թէ ի՞նչ բաներ պիտի խորհին իմ վրայ . բայց ես չարիք մը գործեցի, Աստուած վկայ է :

Տելեմաք կը տեսնէր թէ օրիորդն այնպիսի հանդարտութիւն մ'և վստահութիւն մը ցոյց կուտար, զոր իրօք չէր զգար : Իւր անխոհեմութիւնք դառնապէս իւր երեսին կուտար : Անհանդուրժելի էր իրեն՝ այն գաղափարը թէ իւր պատճառաւ խեղճ աղջիկը պիտի թշնամանուէր :

Վայրկեան մը դժնդակ լռութիւն մը տիրեց : Ամի գթաց Տելեմաքին վրայ և իւր ձեռքն անոր կարկառեց :

— Մնաք բարեաւ, պարոն, ոչ նուազ շնորհապարտ եմ ձեզ :

— Երթաք բարեաւ, օրիորդ, մրմնջեց Տելեմաք . . . կը յուսամ թէ նորէն պիտի տեսնեմ զձեզ :

Օրիորդը չկրցաւ իւր ծիծաղը բռնել, գլխով այո՛ պատասխանել : Տելեմաք ինքզինք ծովը նետելու էր, եթէ նորէն չը տեսնէր զայն :

Այս պահուս դուռը զարնուեցաւ . երեք թեթեւ հարուածներ իջան դրան, որք չարամիտ ուրախութիւն մը կը մատնէին : Ամի քիչ մը տժգունեցաւ :

— Չբանա՛նք, ըսաւ Տելեմաք :

— Ցիմա՞ր է՞ք, ըսաւ օրիորդն, ուսերը թօթուելով :

Օրիորդն ինքն իսկ գնաց դուռը բացաւ Տիկին Շումէյքըրի, որ չհաճեցաւ ներս մտնել :

— Գիտեմ ինչ որ կուզէ՛ք, գիտնալ, յայտարարեց այս առաքինի կինն : Իմ խուցէս աւելի հանգստաւէտ խուց մը գտած էք : Ինձ ուրիշ բան չմնար ընել, բայց եթէ շնորհաւորել ձեզ և ձեր գոյքերը ղրկել, խնայելու համար զձեզ սենեակս ոտք կոխելու ձանձրոյթէն և կ'աղաչեմ որ ոչ մէկ պատրուակաւ սենեակս գաք :

— Տիկի՛ն . . . փորձեց պատասխանել օրիորդը :

Բայց արտասուքն յանկարծ խեղդեց իր ձայնը : Տիկին Շումէյքըր աստի օգուտ քաղեց արժանապատուութեամբ դուրս ելնելու համար : Տելեմաք, շանթահար, բառ մ'արտասանելու ոյժ չէր ունեցած :

Ամի բազմոցին վրայ ինկած էր և լուռ կ'արտասուէր :

Տելեմաք կամաց կամաց մօտեցաւ, վերջապէս ծնրադրեց և անոր կամաց հակառակ ձեռքերը բռնելով .

— Յանցանքն իմս է, մրմնջեց զղջմամբ : Բայց դեռ ժամանակ կայ այդ թերութիւնք դարմանելու համար : Եթէ ուզէք . . . :

(Այս անգամ ևս . մեծարգոյ Ճէստիտիա Բիլչարտ ինքն իսկ այս երեք բառերուն ճիշդ իմաստին վրայ զանազան կարծիքներու գնաց) :

Ինչ որ կրնար լոյս մը սփռել այս մութ կէտին վրայ, սա է թէ Օրիորդ Ամի, այդ բառերը լսելէն անմիջապէս յետոյ, սկսաւ չափազանց կարմրիլ, ամօթլեած շփոթութիւն մը յայտնող շարժումներով . սակայն իւր արտասուքն, որք նախ աւելի քան երբէք առատ հոսած էին, բաւական շուտ ցամքած էին : Տելեմաք, որ կաթոգին հետաքրքրութեամբ կը հետեւէր օրիորդին մտածմանց հետքին՝ անոր դիմաց վրայ, գլուխն յառաջացուց և ցած ձայնով հարցուց .

— Այո՞ . . .

— Ինչպէ՞ս կուզէք որ ո՛չ ըսեմ այժմ պատասխանեց օրիորդը, ժպիտով մը դարմանելով այս հաւանութեան բանաձեւին մէջ կեցած ցամքութիւնը :

Տելեմաք զայս լսեց չլսեց, ուրախութենէն վեր ցատկեց, մանկամարդ օրիորդն իւր սրտին վրայ սեղմեց և խենթի պէս սենեակէն դուրս նետուեցաւ իւր սեղանակից կղերականը փնտռելու համար : Կանանց վերապահեալ փոքրիկ սրահի մը մէջ գտաւ զայն, որ Տիկին Շումէյքըրի հետ կը խորհրդակցէր :

— Խեղճ օրիորդն Աստուծոյ երե-

կութիւնը ծածկող յնցաոի մը վրան ունենալով :

գագաթին հողմացոյցն էր : Առանց այլ ևւս տարակուսելու՝ աւելի տարճանակ-

ուածել սկսաւ : Այս անակնկալ ծեծը զարհուրեցուց [illegible] և առաւել ա-

Որովհետեւ բաւական ժամանակ անցաւ մինչեւ որ պաշտօնի մնայ, երկու

Չոյ Նշմարեցի [illegible] չափ ինչ ընդհանուր ժամանակ [illegible] յետոյ, անցնինք Թագաւհւոյն :

[illegible] գրք [illegible] ութիւնք) : Յուլիս 11 Դսի— [illegible] պարձակ (Բ. Դասու) .—Հայերէն

Սակայն այս լուր զարմանք պատճառած է շատերուն, վասն զի եթէ Խրուադիոյ մէջ կը գտնուի կուսակցութիւն մը որ անկախութիւն կ'երազէ, միւս կողմանէ Խրուատ ազգը կաթոլիկ է և առհասարակ մեծ համակրութիւն մը չտածեր ռուսական Օրթոտոքս եկեղեցւոյն նկատմամբ։

ՉԻՆԱՍՏԱՆ

Չինական կառավարութիւնը Լոնտրայի առաջնակարգ գործարաններուն մեծաքանակ թիւով ծովառումբերու (Torpille) շինութիւնն յանձնարարեր է։

Արդէն մաս մը պատրաստուած լինելով ղրկուեր է ի Չինաստան, ուր բանակին և նաւատորմին զօրացման խնդիրը Բէքինի կառավարութեան մեծ մտահոգութիւնն եղած լինել կը թուի ժամանակէ մ'ի վեր։

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՍՈՒՏԱՆ

Մեր երէկի թուով փութացեր էինք ընթերցողաց հաղորդել Սուտանի նկատմամբ նորագոյն լուրերը, զորս երէկի թղթաբերը բերած էր մեզ, մինչեւ Փետր. 3 թուականը։ Բայց կ'երեւի թէ Փետր. 3էն ասդին կարեւոր դէպքեր տեղի ունեցած են. որովհետեւ Stamboul իւր երէկի թուով, մայրաքաղաքիս դեսպանական ակմբոց մէջ պտըտող զրոյցի մը վրայ յենլով, կը ծանուցանէ թէ հետազօտիչ զօրախումբ մը, զոր Պէյքըր փաշա իւր արդի կեդրոնավայրէն՝ Թրինքիթադէն դէպ ի Թօքարի պաշարեալ բերդը ղրկած էր, բազմաթիւ ապստամբաց կողմէ յարձակում կրեր է, և մինչեւ երեկոյ պատերազմելէ յետոյ, պարտաւորուեր է յետս նահանջել, ծանր կորուստներ կրելէ յետոյ, և թէ եգիպտական զօրախմբին մէջ գտնուող Թուրքերը քաջապէս կռուեր են։ Stamboul կ'ըսէ թէ այս լուր ստուգութեան կարօտ է, բայց անհաւանական չէ։

Իսկ Moniteur Oriental այս պարտութիւնն հետեւեալ բառերով կը ծանուցանէ.

«Լրագիրս մամուլը դրուած ժամանակ, կ'իմանամք թէ, մայրաքաղաքս եկած մասնաւոր հեռագրոյ մը նայելով, Պէյքըր փաշա սարսափելի պարտութիւն մը կրեր է ի Թէպ, Թրինքիթադի բանակատեղւոյն մօտ։ Պէյքըր փաշա կորուսեր է 2,000 մարդ, 6 թնդանօթ, այսինքն իւր բանակին կէսէն աւելին և իւր բոլոր հրետանին։ Պէյքըր փաշայի զօրաց մնացեալ մասն ալ ի փախուստ աճապարեր է։ Թշնամին շատ մեծ ոյժեր ունի եղեր։»

Եթէ այս լուր ստոյգ է, Եգիպտացիք կորուսած կամ կորուսանելու վրայ պիտի լինին ո՛չ միայն Սինքաթի բերդն, այլ նաեւ Թօքարի բերդն, որուն Պէյքըր փաշա այսպէս անկարող եղած է օգնութիւն հասցնելու։

ՊԼԱՔ ՊԷՅ

Վագթ կը գրէ այսօր, թէ Բերայի Թաղապետութեան նախագահ Պլաք պէյի վրայ եղած ամբաստանութիւնք Պետական խորհրդոյ առջեւ ապացուցման աստիճան հասած ըլլալով՝ զՊլաք պէյ բանտարկել որոշուեր, և այս որոշումն Պոլսոյ և անտի Բերայի ոստիկանութեան հաղորդուեր է թէ և, սակայն ի վերջոյ Եպարքոսական հրամանաւ ետ առնուեր է բանտարկութեան հրամանը, Պետական խորհրդոյն պատուիրուեր է քաշուիլ այս դատէն, և Պետական խորհրդոյ անդամներէն Եանգօ էֆէնտիի յանձնուեր է ընդհանուր դատախազութեան գործը։

Moniteur կը ծանուցանէ թէ Պետական խորհրդոյ երեք անդամներ պաշտօնանկ եղած են՝ այս Պլաք պէյի գործին մէջ իրենց իշխանութեան սահմանն անցած լինելնուն համար։

ՊԱՀՐԻ ՓԱՇԱ

Moniteur կ'իմանայ թէ Պետական խորհրդոյ հարցաքննիչ դատաւոր Հիքմէդ Պէյ, որ Պահրի փաշայի դատի ենթարկման պատճառ չլինելուն վճիռ տուած էր ([illegible]), ինչպէս նաեւ իւր գլխաւորները, Վճռաքննիչ Ատենին ընդհանուր դատախազ Իզզէթ պէյ և Նախագահ Ատենին ընդհանուր դատախազ Մէտանի էֆէնտի պաշտօնանկ եղած են։ Այս պաշտօնեայք նախընթաց երեկոյ, իրենց պաշտօնատանց մէջ զբաղած միջոցնին, պաշտօնանկութեան որոշումն իրենց հաղորդուեր է, ուստի անմիջապէս ամեն գործ թողլով դուրս ելեր են։

Պահրի փաշա բանտարկեալ կը կենայ միշտ դատական նախարարին հանգստեան սենեկին մէջ, և յաճախ կը խորհրդակցի իւր փաստաբան Սարաճեան Թորոս էֆէնտիի։

Իսկ Moniteur կ'իմանայ թէ Պահրի փաշա արձակուած է։

◆

Բ. Դուռն առաջադրեր է՝ դեսպանատանց և հիւպատոսարանաց պաշտօնակալաց համար Պոլիս փոխադրեալ կարասիքն մաքսէ ազատ չթողուլ, մինչդեռ մինչեւ ցարդ ազատ էին մասնաւոր պայմանագրոց զօրութեամբ։ Այս առաջադրութեան պատճառ կը համարուին՝ յիշեալ թոյլտուութեան պատճառաւ տեղի ունեցած զեղծմունք։

—

Վանայ վերաքննութեան դատարանի պատժական ճիւղին նախագահ կարգեցաւ՝ յիշեալ նահանգին նախկին դատարանի ընդհանուր դատախազի նախորդ օգնական Ճէմալ էֆէնտի։

—

Արեւելեան-Ռումէլիի Զաղրայի-Աթիք, Թաթար-Բազարճըգ, Խասքէօյ, Իսլիմիա և Պէրգօս գաւառաց կառավարչաց, և նահանգին ներքին գործոց պաշտօնատան դիւանին տնօրէն Նիքօլա էֆէնտիի՝ երրորդ աստիճանի Մէճիտիէ պատուանշան տրուեցաւ։

—

Ելեւմտից պաշտօնատան թարգման Պետրոս էֆէնտի՝ Օսմանեան Արժէթղթոց գործին համար Գոմիսէր անուանեալ լինելով, մօտերս կուղեւորի ի Փարիզ և Լոնտոն։

—

Կրթական պաշտօնատունը Հիւսէյին էֆէնտի անուն մէկը 2 հազար 72 թօշակաւ Բուսճուգ ղրկեր է Թուրքերէն դասախօսութեան համար, ի խնդրոյ կրթական ընկերութեան մահմետականաց տեղւոյն։

—

Ռուսիոյ պատերազմական հարկին յատկացեալ հասոյթք, կ'ըսէ Վագթ, հետզհետէ կուգան Սըվասի, Գասթամունիի, Պրուսայի և Գօնեայի նահանգներէն, և պատրաստութիւն կը տեսնուի՝ սահմանեալ բաժինները որոշեալ պայմանաժամուց մէջ վճարելու համար։

—

Օգոստ. Սուլթանը լսելով ժամանակէ մը հետէ բանտարկեալ ալպանիացւոց աղերսներուն, հրամայեր է որ ի Պոլիս երաշխաւոր ցուցնողներն անմիջապէս արձակուին, իսկ Պոլսոյ մէջ երաշխաւոր չունեցողներն՝ Սէանիկ տարուին և անդ երաշխաւորութեան ենթարկուին։

—

Դեսպանատանց գլխաւոր թարգմանք երէկ Բ. Դուռը գալով՝ արտաքին գործոց նախարարի խորհրդական Տատեան էֆէնտիի հետ տեսակցեցան։

—

Ռուսական դեսպանատան գլխաւոր թարգման Պ. Եուվանօֆ՝ որ ժամանակէ մը հետէ հիւանդ էր, ապաքիներ է։

—

Պոլիս, Մէյտանճըգ մզկիթի բակին մէջ մարդ մը ինքզինքը կախեր է։

—

Պուլկարիոյ կառավարութիւնը ծանուցեր է տէրութեանց թէ իւր գործօղութեան ազատութիւնն իրեն կը վերապահէ այն առեւտրական դաշնագրոց նկատմամբ, զորս Բ. Դուռը նորոգել կ'ուզէ, և ինքզինք կապուած չհամարուիր այդ մասին տըրուելիք որոշմամբք։

—

Բէժիի վարչութեան նախընթաց աւուր ժողովոյն մէջ, կարեւոր խնդիրներ յուզուեր են, և ի մէջ այլոց, վեց անուղղակի տուրք քննիչ տեսուչ Պ. Ռոտիկաս Ադրիանուպոլսոյ գործակալ կարգուեր է։ Մարկոսեան էֆէնտին ալ Ադրիանուպոլսոյ ճիւղին շինութեան վերատեսուչ անուանուեր է։

—

Նախընթաց գիշեր կենդանի պատկերաց ներկայացումն յաջողապէս տեղի ունեցաւ ռուսական դեսպանատան մեծ սրահին մէջ, և 205 ոսկի հասոյթ արտադրեց ի նպաստ Խասգիւղի հիւանդաց։ Բերայի դիւանագիտական և ազնուական դասուց վերաբերող ամենէն շնորհալի տիկնայք և օրիորդք կարեւորագոյն դերերը կատարեցին այս կենդանի պատկերաց մէջ, և յոյժ ծափահարեցան։

—

Միացեալ Նահանգաց կառավարութիւնը մերժեր է, կ'ըսէ Moniteur, Բ. Դրան առաջարկութիւնն առեւտրական դաշնագրոյ նորոգման մասին, առարկելով թէ Բ. Դուռն ժամանակին չէր ծանուցած թէ արդի դաշնագիրը փոփոխել կ'ուզէ։ Իտալիա եւս նոյն դիտողութիւնն ըրած էր։

—

Արքունի ճարտարապետ Սարգիս պէյի նկատմամբ Եղեռնդատ Ատենին տուած դատավճիռը բարձրագոյն Ատենէն հաստատուած լինելով, կայսերական գանձարանի նախարարութիւնը գրաւեց Սարգիս պէյի բոլոր կալուածներն, որք 12 հատ են, և յորս մասնաւոր յիշատակութեան արժանի է Բերայի մեծ պողոտային վրայ շինուած տպարանն, որ ժամանակէ մ'ի վեր Յոյն աղջկանց վարժարան էր Զապպիօն անուն։

—

Երեքշաբթի գիշեր Թէփէ-պաշի կողմը հրացէնի հարուածներ լսուելով, անմիջապէս բազմութիւն ժողուեցաւ, և տեսնուեցաւ Հայ բեռնակիր մը, որ կուրծքէն երկու գնդակներ ընդունած, արիւնլուայ վիճակի մէջ կը գտնուէր։ Քանիցս հարցուեցաւ իրեն թէ ո՛վ զարկաւ զինք, բայց հայազգին սա խօսքը միայն ըսաւ, «Ո՛չ, անունը չպիտի տամ։ Թշնամիս էր այն, հին վէճ մ'ունէինք։ Երկիցս րէվօլվէր պարպեց իմ վրայ, իրաւունք ունէր։ Ես ալ նոյնը պիտի ընէի իրեն։ Բայց եթէ վերքէս չմեռնիմ, գո՛րծ ունիմ անոր հետ, զգա՛յ թող կենայ։ Հիմա հանգիստ թողէք զիս, կը ներեմ անոր, անունը չեմ տար։» Շատ չանցած մեռաւ այս քաջ մարդը։

—

Եգիպտական արժէթղթոց վրայ անկում կայ Սուտանէն եկած աննպաստ լրոց պատճառաւ։

—

Մարսիլիոյ թղթաբեր շոգենաւն այս գիշեր ժամ 9 ½ին Դարդանէլէն անցաւ, և Թրիէսթինը՝ ժամ 1 ½ին։

ՅՈՒՆԴԱԿԱՆ ԳՈՐԾԵՐ

Չորեքշաբթի օր Սինոդն և Խառն ժողովն համագումար նիստ ըրին ի Պատրիարքարան, և առանց որոշման մը յանգելու, խորհրդակցեցան առանձնաշնորհմանց խնդրոյն և Յովակիմ հրաժարեալ Պատրիարքին կացութեան վրայ, եւ կարդացին գաւառներէն եկած թուղթերն։

ԱԶԳԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Կրօնական ժողովն այս շաբթու նիստ չըրաւ, որովհետեւ արդէն հրաժարեալ 7 անդամներէն զատ 6 անդամք ալ հրաժարեցան անձնական ակարութեան և զբաղմանց պատճառաւ։ Ժողովոյն միայն մէկ անդամը կ'մնայ, Գարակէօմրիւկի Տ. Մարուքէ քահանայն, որ մինչեւ երէկ հրաժարած չէր. կասկած կայ, թէ նա ալ այսօր հրաժարագիր կղրկէ ի Պատրիարքարան։

◆

Ամասիոյ Առաջնորդ Տ. Պօղոս Ծ. վարդապետ Խօլտամեան՝ որոյ մայրաքաղաքս գալն ծանուցած եմք, անձնական վատառողջութեան պատճառաւ հրաժարեր է յիշեալ վիճակի առաջնորդական պաշտօնէն, և Ամեն. Ս. Պատրիարք Հայրն Խառն ժողովին յանձներ է նորա հրաժարագիրն։

◆

Միխալլը գտնուող ազգայնոց կողմանէ այս օրերս գրեր հասած են ի Պատրիարքարան, որոնք կ'ծանուցանեն թէ յիշեալ կղզին աքսորեալ Գէորգ էֆէնտի Այվազեան, Մամուլ զաւեշտաթերթի արտօնատէրն, իւր միակ որդեկան հանդերձ յետին թշուառութեան մէջ կտառապի։ Նոյն ինքն Այվազեան ալ ի Պատրիարքարան գրած է իւր ցաւալի վիճակին վրայ։

◆

ԱԶԳԱՆՈՒԷՐ ՀԱՅՈՒՀԵԱՑ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

Ազգանուէր Հայուհեաց ընկերութեան պարահանդէսը սքանչելի եղաւ բառին բովանդակ նշանակութեամբը։

Հանդիսավայրը զարդարուած էր այնպիսի ոճով, որ կը յայտնէր գեղեցիկ սեռին նուրբ ճաշակը։ Առանց չափազանցութեան Բերայի Նոր Թատրոնը կրնար մրցիլ այս գիշեր ամենափայլուն հանդիսավայրերու հետ։

Չենք ուզեր մանրամասնութեան մտնել. գաղափար մը տալու համար բաւական է յիշատակել կարգադիր տիկնանց յատկացեալ օթեակը որ բոլորովին նորութիւն մ'էր իր տեսակին մէջ։ Թատերաբեմը կերպարանափոխ եղած էր։ Ասեղնագործ եռագոյն չղարշներ արքայական վրան մը կը յօրինէին ուր պատսպարուած էին գեղափայլ տիկնայք. պարսկական մեծաճոխ գորգեր առատապէս սփռուած էին ամեն կողմ. Նոր օթեակը կը յիշեցնէր հազար ու մէկ գիշերներու պալատներէ մին։ Եւ ելեքտրական լուսաւորութիւնը նոյն պատրանքը իրականութեան կը վերածէր։

Ժամը 5ին արդէն ընտիր բազմութիւն մը գրաւած էր հանդիսավայրը երբ Ֆրանսայի Վսեմ. դեսպանը եւ Տիկին Նոայլ իրենց յատուկ օթեակին մէջ երեւցան, և երաժշտութիւնը ողջունեց նոցա գալուստը Ազգային Մարսէյէզով։ Մասնաժողովոյ անդամք անմիջապէս ներկայացան դեսպանական օթեակը, և պարտուպատշաճ մեծարանքներն ընելով խնդրեցին տիկին Մարքիզուհիէն պատուել իւր այցելութեամբը կարգադիր տիկնանց օթեակը։ Հոն՝ Էտիսընի հրաշալի գիւտը՝ այն է ելեքտրական լապտերներն՝ իրենց առաջին ճառագայթներն արձակեցին Պոլսոյ մէջ շնորհիւ ազնուափայլ դեսպանուհւոյն գեղուղէշ մատանց։

Հինգ կանթեղով փունջ մ'՝ վրանին մէջտեղէն կախուած, ինչպէս նաեւ չորս ելեքտրականթեղներ որ թատերաբեմին առաջը սեղանի մը վրայ ծաղկանց մէջ զետեղուած էին՝ սպիտակափայլ լոյս մը արձակեցին յանկարծ, երբ դեսպանուհին ելեքտրական գործին շարժեց։

Ծափահարութիւնք և ընդհանուր ուրախութիւն մը ողջունեցին Կարգադիր մասնախմբին այս նորօրինակ պատրաստութիւնը, զոր յաջողած էր ի գործ դնել ի շնորհս Պ. Շալէնի աջակցութեան։

Ազնուափայլ Տիկին Նոայլ ժամու մը չափ տեսակցութենէ մը վերջը իւր օթեակը վերադարձաւ ընկերակցութեամբ Ազն. Օրիորդ Ապրօի։ Քիչ մը վերջը Կարգադիր Տիկնանց կողմանէ՝ Տիկնայք Զունդ և Նորատունկեան փոխադարձ այցելութիւն տալով՝ իրենց շնորհակալութիւնները յայտնեցին։

Տիկին Մարքիզուհին, ապահով եմք, որ շատ ախորժեցաւ այս հանդէսէն, վասն զի միշտ ժպիտը կը փայլէր իւր դիմաց վրայ։ Ժամը ութը անցած էր երբ մեկնեցան դեսպանն ու դեսպանուհին։

Ոգեւորութիւնը շատ մեծ էր, և պարելու փափագը անյագ՝ սրահին մէջ։ Ելեքտրական լոյսը ելեքտրացուցած էր ինչպէս սրահը, նոյնպէս օթեակները, ուսկից միջոց մը Տիկնայք իջնելով կարգադիր Տիկնանց օթեակը կազմեցին հրճուալի թապլօներ։

Պատուական պիւֆէ պատրաստուած էր զոր վայելեցին օթեակներու հիւրերը ինչպէս առջի օրն ըսած էինք «այն եղանակաւ երբ գտնուէին ընտանեկան երեկոյթի» մը։ Եւ անցողաբար ալ կրնանք ըսել թէ արդարեւ այս հանդէս աւելի ընտանեկան գեղեցիկ երեկոյթի մը կերպարանք ունէր քան ընդհանրական հանդիսի մը։

Օթեակներուն մէջ կը փայլէին Տիկնայք և Օրիորդք Ֆօսքօլօ, Ֆէրնանտէզ, Քարօ, Սթէֆանօվիչ, Պախ, Ազարեան Անթուան, Էսաեանք, Կէօչէեան, Կիւմիւշկէրտան, Հաճեանք, Համամճեան, Յակոբեան, Նորատունկեանք, Շապուրօֆ, Պիլէզիկճի, Տավուտեան, Ֆօլց։ Չենք յիշեր մի առ մի այն Տիկնայքն, որ մասնաւոր օթեակին մէջ ելեքտրական լոյսին ներքեւ գեղեցիկ փունջ մը կը ձեւացնէին արժանի հիացման։

Նաեւ Վսեմ. Աբրահամ բաշա, Պարսկական դեսպան Միրզա Մօհսին խան, նոյն դեսպանատան խորհրդական Միրզա Ճէվատ խան, Վսեմափայլք Նուրեան էֆէնտի, Ապրօ էֆէնտի, Սիմոն Պէյ Մաքսուտեան, Շահպազ Կարապետ էֆէնտի, Պ. Լըմուան, Օնու և այլն, և այլն, իրենց ներկայութեամբ պատուած էին հանդէսն։

Վերջին խօսք մ'ալ կարգադիր մասնախմբին։ Նախ մեր խորին շնորհակալութիւնները կը յայտնենք նախագահ Պարոն Լըպէի որ իւր բազմազբաղ վիճակովը հանդերձ մեծ զոհողութիւններ յանձն առնելով ամենայն հոգածութեամբ աշխատեցաւ պարահանդէսի արդիւնաւորութեան, և այս նպատակաւ անձամբ շրջագայեցաւ Ղալաթիա և Պոլիս։ Պարտաւորութիւն կը համարինք մանաւանդ շնորհակալութիւն յայտնել Ազնուափայլ Տիկնանց Տ. Զունդ, Տ. Ց. Նորատունկեան, Տ. Տավուտեան և Տ. Մամիկոնեան, որք ամեն դժուարութեանց յաղթելով, ինչ որ կարելի էր՝ ըրին հասոյթի առատութեան և հանդէսին շքեղութեան համար։ Մենք ալ կը ցաւինք ազնուափայլ տիկնանց հետ որ իւր ազնիւ զաւկին առողջական վիճակը արգիլած է զՏ. Ապրօ, իւր պատուական աջակցութիւնը ըստ փափաքանացն շնորհել այս առթիւ նաեւ այն ընկերութեան, որուն այնքան խնամք տարած է ու կը տանի։

Յանձնաժողովոյ անդամներէն՝ իրենց վրայ դրուած յոյսերը կատարելապէս արդարացուցին Նորատունկեան Յարութիւն, Զունդ և Օգոստինոսեան Անտոն էֆէնտիներն, որոնց աշխատութիւններն ջերմ շնորհակալութեան պարտաւորութիւններ դըրած են Ազգանուէր Հայուհեաց վրայ։ Զմոռանանք յիշելու նաեւ Եսաեան Մկրտիչ և Սամանճեան էֆէնտիները, որոնք միշտ օգտակար եղած են պարահանդէսներու։

Այսքան խնամքներ, այսքան աշխատութիւններ արտադրեցին մօտ 800 ոսկոյ գումար մը, որով ընկերութիւնը կարող պիտի ըլլայ իւր ձեռնարկները յաջողապէս շարունակել։

Հայ պարահանդէսները միշտ եզական փայլ մ'ունեցած են Պոլսոյ մէջ. այս պարահանդէսը եւս իւր գեղեցկութեամբ և փայլովը սոցա կարգէն եղած է և տեսակին մէջ կրնայ բաղդատուիլ Միացեալ ընկերութեանց հանրածանօթ պարահանդէսներուն։

ԹՂԹԱԿՑՈՒԹԻՒՆ «ԱՐԵՒԵԼՔ»Ի

Ռոտոսթոյ, 23 Յունուար 1884

Բաղդատմամբ նախկին ժամանակաց, այսօր Ռոտոսթոյի Հայք բարոյապէս փոքր ի շատէ յառաջ դիմած կրնան նկատուիլ, և ուսումնասիրութեան ոգին մուտ գտած է ոմանց մէջ, ինչպէս կապացուցանէ մեր այս ըսածն սա իրողութիւնն, թէ՛ մի քանի տարիներէ ի վեր ուսումնասէր ծնողք ոմանք մեծամեծ զոհողութիւններ յանձն առնելով՝ իւրեանց որդիքն ղրկած են Կայսերական, Պէրպէրեան և Գուրգէնեան վարժարաններն, յորոց ունեցած եմք ուսումնաւարտներ. սակայն սոքա չգտնելով աստ ի Ռոտոսթօ իւրեանց գործունէութեան յարմար դաշտ ու ասպարէզ, նախընտրած են այլուր մատուցանել իւրեանց ծառայութիւնքն, յորոց մեծապէս կրնայինք օգտուիլ։

Այս իրողութիւն բացայայտ կը ցուցնէ բարոյական շարժման նշաններ. բայց ցաւօք միայն կրնամք ըսել որ այս շարժումն յոյժ սահմանափակ և մասնաւոր բնութիւն մի ունի. ժողովրդեան ամեն մասերն անհաղորդ են այս բարոյական շարժմէն, մանաւանդ քաղաքիս մեծատուն դասն։

Այս այսպէս լինելով՝ շատ ճիշդ է հետեւցնել գրեթէ այս ընդհանուր անտարբերութենէն վարժարանաց վիճակն։ Քաղաքիս երկու թաղերու կրկին երկսեռ վարժարանք հաւասարապէս անդոհացուցիչ վիճակի մը մէջ կը գտնուին. Ս. Թագաւոր թաղի վարժարանն, որում միշտ առաջնութիւն տալ սովոր են յիրաւի կամ յանիրաւի, կը գտնուի ընդ տնօրինութեամբ Յակոբեան Վահան վարդապետի, որ բարեկարգած կարծած և կարծեցուցած է զվարժարանն, սորա համար «Լիսէի» ընդարձակ ծրագիր մը յօրինելով, և իւր շուրջն խմբելով դասատուաց ամբողջ «գունդ» մը. բաղկացեալ մեծաւ մասամբ իւր վարժարանի նախկին սաներէ, որք այսօր իւրեանց գրասեղանի ընկերաց Հայերէն Գաղղիերէն Տաճկերէն, գիտութիւններ և դպրութիւն կը դասախօսին։

Անցնինք նկարագրել համառօտիւ Ս.

աէն ինկաւ, կ'ըսէր այս կինը բարձրաձայն, առանց իւր հակառակորդին ներկայութիւնը նշմարել երեւալու։

Աստուած գիտէ թէ ես ներողամիտ եմ ուրիշին համար. Աւետարանին սկզբունքն է այս։ Բայց կորընչի՛լ Պ. Թըրքի կամ Տըրքի անուն մարդու մը հետ . . .

— Տըրքի՛ —համարձակեցաւ դիտել տալ Տելեմաք։

Տիկին Շումէյքըր յայնժամ կ'երեւէր թէ տեսած էր զայն, վասն զի իւր կոնակն անմիջապէս անոր դարձուց։

— Բայց, սիրելի տիկին, փորձեց ընդմիջել կղերականն, որ զգալի կերպիւ նեղացած էր, աներկբա՞յ էք թէ...

— Աներկբա՞յ . . . գոչեց Տիկին Շումէյքըր կոչում ընելով իւր բնապէս անհաճոյ ձայնին սրագոյն շեշտերուն։ Եթէ աներկբայ եմ. . .

— Պարո՛ն, ըսաւ Տելեմաք քաղաքավարութեամբ, ինքն ալ անգիտանալ ձեւանալով մինչեւ իւր թըշնամւոյն գոյութիւնը, կը բարեհաճի՞ք ինձ հետ երկու վայրկեան խօսակցիլ, երբ յաջողիք ազատել այս իծին ձեռքէն։

Տիկին Շումէյքըր վայրկեան մը հեղձեալ մնաց, և այս բան թոյլ տուաւ կղերականին սա խօսքերը թոթովել.

— Բայց, Պարո՛ն, ստուգիւ, այսինքն . . .

— Ի՛ժ . . . գոչեց վերջապէս Տիկին Շումէյքըր։ Թշուառականն, ըսաւ. — Ի՛ժ։ Պարո՛ն Ֆիլըքէզ, պիտի վկայէք թէ այս անուանարկ մարդը, այս չարագործն, այս հրէշն, այս մարդասպանն ըսաւ.

— Ի՛ժ։

— Տիկի՛ն, ըսաւ կղերականն, ուզելով հանդարտել զայն, սիրելի տիկի՛ն . . .

— Պարո՛ն, կրկնեց Տելեմաք պաղարիւնութեամբ, խնդիրն երկու բառով կրնայ առաջարկուիլ. կ'ուզէ՞ք տասն վայրկեան մէջ հարիւր տոլար վաստկիլ։

— Պարոն, ըսաւ կղերականը արժանապատուութեամբ, քրիստոնէական եղբայրսիրութիւնը կը հրամայէ ինձ ծառայութիւն մատուցանել ձեզ, եթէ կրնամ մատուցանել առանց խիղճս վիրաւորելու։

Պ. Ֆիլըքէզ զայս ըսելով, ողջունեց Տիկին Շումէյքըրն և Տելեմաքին ետեւէն գնաց տախտակամածին վրայ, ուր քանի մը վայրկեանէ ի վեր արեգական ճառագայթները կը փայլէին։

Երկու ժամ յետոյ, շոգենաւին բոլոր ուղեւորները ներկայ գտնուելու հրաւիրուած էին Պ. Տելեմաք Տըրքիի և օրիորդ Ամի Կուտի ամուսնութեան զորս պսակեց Հայր Ֆիլըքէզ առաջնակարգ ուղեւորաց դահլիճին մէջ։ Նաւապետն հարսն յանձնեց, համբուրելով զայն։ Փեսային կողմէ ընծայեալ կողով մը շամպանիա զուարթացուց հրաւիրեալները, բաց առեալ զՏիկին Շումէյքըր, որ սակայն իւր գինին ամբողջապէս պարպեց, ըսելով ինքնիրեն։

— Որչափ թշնամիէն առնունք, այնչափ շահ է։

Այս պատճառաւ հիւանդացաւ մինչեւ ի Լիվըրբուլ։

— Ափսո՛ս, կ'ըսէր գերմաներէն լեզուաւ, ինչ որ լաւ է առնուլ միշտ դիւրին չէ պահել։

ՎԵՐՋ

Խաչ Եկեղեցւոյ վարժարանի վիճակն ։ Այս վարժարան չ՚գտնուիր նիւթական լաւ պայմաններու մէջ, ուստի դիւրին է հետեւցնել նորա բարոյական վիճակն, որ ոչ նուազ ողորմելի է ։

Բաց աստի այս վարժարան ինչ ինչ ակներեւ և թագուն պատճառներով ենթակայ է միշտ խանգարման ։ Այս պատճառներն են գլխաւորաբար Թաղ. Խորհրդոց ստէպ հրաժարմունք, և «արտաքին ազդեցութիւնք» ։ դիւրին է հասկնալ թէ ի՞նչ են այս «արտաքին ազդեցութիւնքն ։»

Ի դէպ կը համարիմ յիշել աստէն որ, այս վարժարանի օրիորդաց յատկացեալ մասն դպրոցական տարւոյ սկիզբէն փակուած է, և օրիորդք՝ ընդհանրապէս դեռատի՝ շատ կանուխ սկսած են արդէն զբաղիլ առտնին գործերով, և կամ դաշտերու մէջ աշխատիլ ։ Կը յուսամք որ նորընտիր Թաղ. Խորհուրդն պիտի փութայ բարձրացնել վարժարանի վիճակն և աղջկանց փակեալ վարժարանն բանալ վերստին ։

ԱՅԼ ԵՒ ԱՅԼՔ

ՎԻՃԱԿԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԱՄՈՒՍՆԱԹՈՂՈՒԹԵԱՆՑ

Բարիզի սրահներէն միոյն մէջ վերջերս տեղի ունեցած կարեւոր ատենաբանութենէ մը քաղելով՝ մեր ընթերցողաց կը հաղորդեմք վիճակագրական մի քանի հետաքրքրաշարժ տեղեկութիւններ՝ ամուսնաթողութեան նկատմամբ ։

Ատենաբանը՝ Տօքթ. Պէրթիյօն զանազան երկիրներու մէջ տեղի ունեցած ամուսնաթողութեանց թիւերն իրարու հետ բաղդատութեան դնելով, կ՚ըսէ թէ համեմատաբար ամենէն քիչ ամուսնաթողութիւնք կը պատահին Սկովտիոյ, Ռուսիոյ, Ֆինլանտիոյ և Իտալիոյ մէջ՝ ուր 1000 ամուսնացելոց մէջէն 1 էն 3 զիրար կը թողուն ։ Անոնցմէ ետքը կուգան Շուէտ, Նորվէկիա, Հոլանտա, Գերմանիա, Հունգարիա և Ռումանիա՝ ուր միջին հաշուով 1000 էն 6 էն 10 ամուսնաթողութիւնք կը լինին ։ Ի վերջոյ Տանիմարքա, Զուիցերիա, Սաքսոնիա և Ամերիկա՝ ուր 1000 ամուսնութեանց վրայ 11–28 ամուսնաթողութիւնք կը պատահին ։

Արդեօք այս թիւերն առնչութիւն մը ունի՞ն իւրաքանչիւր երկրի օրէնքներուն հետ ։ Գիտնական ատենաբանը կը պատասխանէ թէ ո՛չ ։ Օրինակի համար, Շուէտ և Նորվէկիա համանման օրէնքներով կը կառավարուին, բայց առաջնոյն մէջ ամուսնաթողութիւնք սակաւաթիւ են, և երկրորդին մէջ բազմաթիւ ։ Աւելի աչքի զարնող օրինակ մը ։ —Զուիցերիոյ զանազան նահանգները համանման օրէնքներ ունին. արդ, անոնցմէ շատերուն մէջ, ինչպէս ի Լիւծեռն, Զուրիխ ևն, գրեթէ բնաւ ամուսնաթողութիւն չպատահիր, մինչդեռ Շէֆֆհաուզի, Աբէնձէլի և այլ նահանգաց մէջ ամուսնաթողութեան դէպքեր բազմաթիւ են ։ Ուրեմն ամուսնաթողութիւնք չէ թէ օրինաց մէջ է, այլ ժողովրդեան բարուց և մտային տրամադրութեանց մէջ ։ —Վիճակագիրը ցոյց կ՚ուտայ նաև, կըսէ Պ. Պէրթիյօն, թէ՝ ինչպէս դիւրին է արդէն գուշակել, ամուսնաթողութիւնք նուազ թուով կը պատահին կաթոլիկ երկիրներու մէջ քան բողոքական երկիրներու մէջ ուր բազմաթիւ են ։

Ատենաբանը կրօնից այս ազդու ներգործութիւնը բացատրելէ յետոյ, կ՚անցնի երկրորդական պարագայից. ժամանակը, մարդկան ազգատոհմը, բնակավայրը, և արուեստներն մինչև մէկ աստիճան ներգործութիւն կ՚ընեն ամուսնաթողութեանց վրայ ։ — Օրինակի համար, Սլավաց մէջ, ամուսնաթողութիւն չպատահիր, ինչպէս և Լատինացւոց մէջ ։

Ուշադրութեան առնուած է նաև թէ ազատական արհեստներով զբաղող դասակարգերուն մէջ ամենէն աւելի կը պատահին ամուսնական դժբաղդութիւնք. օրինակի համար արուեստագէտք, գիտնականք, վաճառականք, ճարտարարուեստիւք զբաղող անձինք, ի մի բան՝ ամեն անոնք որք միայն անընդհատ գործունէութեան մը մէջ են, ամուսնաթողաց ահագին բանակ մը կը կազմեն ։ Այս դասակարգին մէջ խիստ փոքր տեղ մը կը գրաւեն գիւղային գործաւորք ։

Պ. Պէրթիյօն զանազան վիճակագրութիւններ միմեանց հետ բաղդատելով, գտած է թէ անոնցմէ շատեր խիստ մօտ են իրարու ։ Օրինակի համար, Ատենաբանը բաղդատութեան կը դնէ ամուսնաթողութեանց վիճակագրութիւնն անձնասպանութեանց վիճակագրութեանց հետ ։ Կրնամք ըսել թէ երկուքին արդիւնքն ալ գրեթէ նոյն է ։ Այն երկիրներն ուր ամենէն աւելի ամուսնաթողութիւնք կը լինին, ա՛յն երկիրներն են, ուր ամենէն աւելի անձնասպանութիւնք կը գործուին ։ Ընդհակառակն անձնասպանութիւնք սակաւաթիւ են այն ամեն տեղ ուր ամուսնաթողութիւնք ևս սակաւաթիւ են ։ Բողոքական երկիրներու մէջ աւելի շատ անձնասպանութիւնք կը պատահին քան թէ կաթոլիկ երկիրներու մէջ ։ Դարձեալ Սաքսոնիոյ և Գերմանական ուրիշ երկիրներու մէջ է որ ամենէն աւելի անձնասպանութիւնք կը պատահին ։—Հետաքրքրական պարագայ մ՚ալ ։ Մի քանի տարիներու միջոցին երբ Շուէտի մէջ ամուսնաթողութիւնք չեն պատահած, դիտուած է որ անձնասպանութիւնք ալ չեն պատահած ։

Վիճակագրութիւնը կը հաստատէ նաև թէ, կըսէ Պ. Պէրթիյօն, գրեթէ ամեն ժամանակ 10ին 9ը, կինն է որ ամուսնաթողութիւն կը պահանջէ ։ Զաւակաց տէր ամուսինք շատ աւելի քիչ իրարմէ կը բաժնուին քան թէ անզաւակ ամուսինք ։ Ֆրանսայի մէջ, օրինակի համար, 100,000 ամուսնացելոց մէջէն 61 անզաւակ ամուսինք զիրար թողեր են, մինչդեռ զաւկի տէր ամուսիններէն 16ն միայն իրարմէ բաժնուեր են ։ Պ. Պէրթիյօն իւր ատենաբանութեան վերջի մասին վերապահած էր ամուսնական խնդրոյն ամենէն կարեւոր մէկ կէտը, զոր երեւան կը հանէ ։ Այսինքն՝ ծերունիներու հետ ամուսնացող մանկամարդ կանանց, և երիտասարդներու հետ ամուսնացող պառաւ կանանց վիճակագրութիւնը ։ —Գիտէ՞ք թէ առաջին պարագային մէջ ի՞նչ կը պատահի ։ Երբ էրիկ մարդը իւր կնոջմէն 5–25 տարու աւելի մեծ կ՚ըլլայ, այն ատեն 100,000 ամուսնութեանց մէջէն 184 ամուսնաթողութիւնք կը պատահին. իսկ երբ 25 տարիէն աւելի մեծ է, այս թիւը 10ի կ՚իջնէ ։

Քսան և հինգ տարին ամուսիններու համար ներողամտութեան գերագոյն տարիքն է ։ Բայց երբ կինը իւր էրիկէն աւելի տարիքոտ է, յայնժամ ամուսնաթողութիւնք կը բազմապատկին ։ Երբ կինը իւր ամուսինէն 5 էն 10 տարու աւելի մեծ է, այն ատեն այս կարգի 100,000 ամուսնութեանց մէջէն 480 ամուսնաթողութիւնք կը պատահին ։ Իսկ երբ կինը 25 տարիէն աւելի մեծ է իւր ամուսնէն, այն ատեն այս ամուսնաթողութեանց թիւը կը բարձրանայ մինչև 1020 ։ Եւ ասոր պատճառը դժուար չէ գտնել ։

ԳԻՏԱԿԱՆ

ԵԼԵՔՏՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ԻՒՐ ԿԻՐԱՌՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

ԱՐՈՒԵՍՏԱՀԱՆԴԷՍ ՓԱՐԻԶՈՒ

(Տես. թիւ 16 և 18)

Անգղիայէն ետքը միևնոյն վերնատան մէջ կուգային Աւստրիան, Շուէտը, յետոյ Իտալիան իրեն յատկացեալ շէնքով, որնոր Վենետիկի դքսական պալատը կը յիշեցնէր ։ Հոն կը տեսնուէր Վոլթայի սարուածները, որք այս դարուս առաջին տարւոյն կը պատկանէին ։ Ի վերջոյ Հելուետիոյ և ասկէ վերջն ալ Ճաբոնի արուեստահանդէսները կուգային ։ Ստորին կողմանց վրայ Անգղիական գործքերը կը գտնուէին նաև, յետոյ Հունգարիոյ, Նորվէկիոյ, Ռուսիոյ և յետոյ նաև Իտալիոյ և Շուէտի գործքերը ։

Երկրորդ վերնատան առաջին կարգին վրայ դրուած էին Գերմանիոյ գործքերը, որոնց մէջ կը տեսնուէր Օթթօ տը Կուէրիքի ելեքտրական առաջին մեքենային մէկ օրինակը ։ Ասկէ ետքը կուգար ստորին Նահանգաց արուեստահանդէսը, որուն մէջ տեղը զետեղած էին Վան Մարեօմի ելեքտրական խոշոր մեքենան, որնոր շէնքի մը կը նմանէր և ամեն պարագայի մէջ պատմական չքնաղ իր մը կը համարուէր ։ Սարուածին մօտ դրուած էին երկու հատորներ որք հետեւեալ տիտղոսը կը կրէին «Նըկարագրութիւն մի ամենամեծ ելեքտրական մեքենայի եղեալ ի Թանգարան Թայլէրի և ի գործ եղեալ մեքենայիւ ի ձեռն Մարթինիւս Վան Մարեօմի. Հառլէմ 1785» ։ Քիւթթերսօն շինեց այս մեքենան, որ կազմուած է ութը բարձիկներու շփող և 1, 65 մեթր տրամագիծ ունեցող երկու ապակիներէ ։ Վան Մարեօմ այս գործիքով վաթսուն հարիւրորդամեթր երկայնութենէն աւելի և փետուր գրչի մը խողովակին հաստութեամբը չափ կայծեր ստացաւ ։ Վան Մարեօմի ելեքտրական մեքենան իր ժամանակին համար հրաշալիք մ՚էր ։

Երրորդ վերնատուն, Միացեալ Նահանգք, յետոյ դարձեալ Գերմանիա, որուն ի հանդէս բերած իրերը բազմաթիւ էին, ապա Պելճիգա և Սպանիա ։ Ամերիկայի մասին մէջ նոր օրինակ գիւտեր շատ կան ։ Պելճիգայի գործոց մէջ դիտելու արժանի էր Պ. Մելսանսի հնարած շանթարգելի դրութեամբ պաշտպանեալ շէնքի մը օրինակը. և Պ. Վան Ռիսելպերկի մետէորաբանական արձանագրութեանց ինքնագիր գեղեցիկ սարուածք ։ Սպանիոյ և մեքենայից սրահին մէջ տեղ դէպ ի անկիւնը դրուած էր Պ. Սիմէնսի ելեքտրական վերացողը, որնոր առանց յոգնութեան գետնայարկէն առաջին յարկը ելնելու կը ծառայէ ։ Ասոր խիստ մօտը, պալատին հարաւային արեւելեան դրան քով կը գտնուէր նոյն հեղինակէն հնարուած ելեքտրական թրեմուէյի ժամանման կայարանը ։

Ամեն կողմ, գաղղիական և օտարաց բաժանմունքներուն գրեթէ ամենուն մէջ գործիքները կը բանէին իբր կախարդանքով մը ։ Ոչ շարժման փոխանցում, ոչ շոգեմուղ կամ կազաձիգ շարժիչ կը տեսնուէր ։ Կարի և ուրիշ ասղնէգործ մեքենաները ինքնին կը շարժէին. սղոցները, յղկոցները, ճախարակները իրենց աշխատութիւնք կը կատարէին իբր թագուն զօրութենէ մը մղեալ ։

Օդասփիւռ մեքենաները, ջրհանները լիովին կը շարժէին, և հետաքրքիր անձը երբեք չէր տեսներ մեքենայ, որ շարժէ զայն ։ Ամեն բան ինքնին շարժելու կերպարանք մ՚ունէր, ինչպէս հազար և մէկ գիշերուան պալատներու մէջ ։ Եւ արդարև շարժուն մեքենայից քով ամենևին շօշափող իր մը չկար, զասոնք վարող զօրութիւնը, որ երբեմն խիստ սաստիկ կ՚ըլլար, գաղտագողի կը սպրդէր մէկ քանի հազարորդամ՚եթր հաստատութիւն ունեցող մետաղէ թելէ մը ։ Թելը ելեքտրական պզտիկ մեքենայի մը կը կապուի և ելեքտրականութիւնը, իբր հեռագրով եկածի պէս, կը պարտաւորէ գործիները իրենց աշխատութիւնը ի գործ դնել ։ Այս արուեստահանդիսին յատկութիւնն էր փոխանցման պարզ թելերով պալատը լուսով և զօրութեամբ լեցնել ։ Թելերը ամեն տեղ երկնցած էին, պարանները և հաղորդիչները մէկզմէկ խաչաձև կը կտրէին և որոշեալ տեղը կը տանէին այն զօրութիւնը, զոր նոյն տեղը խոշոր մեքենայներու սրահին մէջ կը պատրաստուէր ։ Մինչև իսկ ելեքտրական թրամուէյն, որ իր Գոնգորդի հրապարակէն մինչև պալատը կը շրջաբերուէր, իբր հեռագիր կը քաշէր իւր զօրութիւնը ըստ երկայնութեան շինուած գաւթին երկանոցին մէջէն ։ Այս համբարանոցէն ճշգրտապէս կը խրկէին անոր այնչափ զօրութիւն որչափ որ պէտք էր իրեն ճամբորդները կրելու համար, ինչպէս որ օժեան մը լուսաւորելու համար պէտք եղած կազը կը խրկեն ։

Մենք երկարագոյն պիտի խօսինք այս ելեքտրական ոյժին վրայ, ապագայ արուեստից նոր կարողութեան մին է ։

Գետնայարկը իւր կողմնակիցներն ունէր. բայց առաջին յարկը հետաքրքիրներու խումբը յինքն ձգելու մեծագոյն հրապոյր ունէր. վասն զի այս յարկին մէջն էր որ ելեքտրականութեան ամենէն նշանաւոր գործերը դրուած էին ։ Իւրաքանչիւր սրահ իրեն յատկացեալ լուսաւորութիւնն ունէր, որով մարդ կրնար մանրամասնաբար դիտել և լաւագոյն կերպով դատել իւրաքանչիւր դրութեան օգուտները ։ Այցելուն Թղթատարութեան պաշտօնէին յատկացեալ վերնատան մօտ, գաղղիական բաժանման լինելու տեղւոյն վրայ եղած սանդուխէն վեր ելնելով և ձախը դառնալով Վերատեսչի կանթեղով լուսաւորեալ թատրոնին սրահը կը մտնէր ։ Շաբաթը չորս օր ժողովուրդը հոն կը խռնէր Աւերի երգերը մտիկ ընելու համար, որնոր որսի եղանակ մ՚էր և թելաձայնի միջոցաւ հոն կը փոխադրուէր ։ Վերջը սրահներուն ձախակողմը հետզհետէ կը գային դստիկոններ, որք լուսաւորուած էին այնպիսի ելեքտրական լոյսերով, որոց սաստկութեան չափը կրնար փոփոխուիլ այն չափ դիւրութեամբ, որչափ պէտք է կազի կամ կանթեղի լուսոյն սաստկութեան չափը փոփոխելու համար. բնագիտութեան սարուածներու, ելեքտրական խտացուցիչներու (Քոնտէնսաթէօռ), շանթարգելներու, ելեքտրական ժամագործութեան, հրդեհի ազդարար գործիներու, ելեքտրական խաղալիքներու, յետանկատ Թանգարանի և Էտիսըն արուեստահանդիսին սրահները ։

Թելաձայնական ունկնդրութեան չորս սենեակները ամենէն աւելի հրաշալի էին 3–4000 հոգի հոն կը հաւաքուէին ամեն իրիկուն ։ Այս նիւթիս վրայ մանաւորապէս պիտի խօսինք, վասն զի թելաձայնական լըսելութիւնը (օտիսիոն) այնչափ կատարելագործուելէն վերջը, մինակ հետաքրքրութիւն մնալու չէ, այլ իբր կարեւոր խնդիր լուծուելու է ։ Խիստ նշանաւոր փորձերով այսօր ապացուցուած է որ շատ հեռու տեղեր կրնանք փոխադրել խմբերգեր (քէօր) մեներգեր (սօլօ), նուագածուներու խումբի մը երաժշտութիւնը բազմատեսակ նուագարաններէ եղած այնչափ խառնակ ձայնածու վետերը (օնտ սօնօռ) անհաւատալի յստակութեամբ, անխառնութեամբ և սաստկութեամբ ։ Եւ երբ թելաձայնք ականջիդ դնես, անմիջապէս Օբէռայի սրահը կը գտնուիս, և համարձակապէս կրնաս ըսել որ Օբէռան, Օբէռա–Քոմիքը և Լէ Մըռնէ անուն թատերցխաղերը Փարիզու չորս անկիւնները լսելի ընելու համար միայն կամքը բաւական է ։ Եւ ինչպէս որ ջուրը և կազը խողովակներու միջոցաւ տուներու կը բաշխենք, այնպէս կրնայ բաշխուիլ երաժշտութիւնը թէ ամենանուրբ ըլլայ և թէ բազմագոչ. մինչև հիմա հասարակաց սրահներու վարձու կը տայինք զայն այսուհետև տուներու ալ պիտի տանք, երբ փափաք ըլլայ ։ Սրահի մը ընդարձակութիւնը որչափ որ ըլլայ, հոգ չէ, վասն զի անոնք այսուհետև թելաձայնի միջոցաւ անհուն մեծութիւն պիտի ունենան. զի շատ դիւրին է զօրաւոր երաժշտարանի մը երգերը եւ ամեն տեսակ փափկութիւնները մեծ քաղաքի մը ամեն թաղերու մէջ տանիլ և բաշխել ։ Ահա այս պատճառներուն համար էր որ ժողովուրդը ունկնդրութեան սրահը խռնելով կը հիանար ։ Երբեմն այցելուներէն ոմանք իրենց թելաձայնը թողլով մոլեգնութեամբ կը ծափահարէին, իբր թէ երաժշտութեան ճեմարանին մէջ կը գտնուէին ճշմարտապէս ։

Սակայն Կրահամ Պէլի գիւտէն ի վեր հազիւ չորս տարիներ անցան և ահա երեք տարի կայ որ թելաձայնը խաղալիք դարձած է, երբեմն անոր խնդկատակ ձայնը կը ծաղրէին, բայց այսօր Փարիզի մէջ ամեն տեղ կը գործածուի, իր միջոցաւը պալատին ամեն կողմ խօսակցութիւն կ՚ըլլայ. երկու անձ զիրար կը ճանչնան իրենց ձայնովը առանց մէկզմէկ տեսնելու ։ Երեք հազարամեթր հեռաւորութենէ առանց երկբայութեան կը ճանչցուի մեր երաժշտաց և դերասանաց ձայները, տեսարանին վրայ ունեցած տեղերնին և դիրքերնին, ականջը մինչև աստիճան մը աչքին պակասը կը լեցնէ ։ Թելաձայնի յառաջադիմութիւնները շատ զարմանալի են ։

Երբ մարդ իր առաջին այցելութեան մէջ արուեստահանդիսին բովանդակութեան վրայ հայեացք մը նետելէն վերջը, այսչափ տարօրինակ արդիւնքներ ստանալու համար ի գործ դրուած միջոցներուն վրայ խորհի, մարդկային հանճարին այս գիւտերուն վրայ զարմացման խորին ըզգացում մ՚ առանց իր հետ տանելու անկարելի է դուրս ելնէ (*) ։

Այս շէնքին մէջ ամեն բան հրաշալեաց կարգէն էր ։ Տիեզերական Արուեստահանդիսին մէջ ծանօթ ճարտարութիւններ կային, իսկ հոս ամեն բան նոր էր, այս տեղ լի էին նորօրինակ և սքանչելի իրերով. կամայ ակամայ իմացականութեան ճիգ մ՚ընելու էր շուրջն եղած իրերը հասկընալու համար, հաճութեամբ կուզէր հաւատալ մարդ թէ ուրիշ մոլորակի մը մէջ փոխադրուած է ։

Մենք դեռ սովորութիւն չունէինք տեսնալ այնչափ մեքենաներու միանգամայն շարժումը առանց յայտնի պատճառի մը ։ Այս թագուն շարժումները միտքերը կը մոլորեցնէին, իրենց գոյութեան գաղտնիքը մեզմէ կը փախչէր. Այս արագ փոխակերպութիւնները և այլակերպութիւնները հրաշալեաց կարգը կը դասուէին և մարդ զարմանքէն հարցնել կուզէր թէ՞ ո՛ւր է այն մեքենագործը, որ այս մոգական մեծագործութեան վերակացու է, ինչպէս թատրոնի մը ստորին յարկին մէջ. սակայն ստոյգ է որ հոս ընդարձակ թատրոնի մէջ չէինք. և մեքենագործ վերակացուն մի միայն ամենանուրբ զօրութիւն մը էր, որ դարերով անըմբռնելի մնացած էր. մեր մատանց մէջէն կը սահէր և փայլակի արագութեամբ անդադար կը փախչէր, զայն նշմարելը խիստ դժուարին էր ։

Այսօր բանտարկեալ է, նուաճեալ է նա և ամենէն աւելի ընդել և գործածելի զօրութիւնն է և քիչ ատենէն պիտի ըլլայ այն գերագոյն ոյժը, որ պիտի փոխակերպէ աշխարհս ։

Խեղճ պզտիկ կա՛յծ, որ մեր երեկուան տձև մեքենաներէն կ՚ելնէիր. ո՞վ գիտէր որ նոր քաղաքակրթութեան մը արշալոյսը պիտի ըլլայի՛ր ։

(*) Պաշտօնական յայտարարութիւններէն կը հետեւի որ 1764 արուեստագէտ անձինք մասնակից եղած են արուեստահանդիսին. այսինքն՝ Գաղղիա, 937 ։ Գերմանիա, 148 ։ Աւստրիա, 37 ։ Պելճիգա, 208 ։ Տանիմարքա, 5 ։ Սպանիա, 23 ։ Անգղիա, 122 ։ Հունկարիա, 10 ։ Իտալիա, 81 ։ Ճաբոն, 2 ։ Նորվէկիա, 19 ։ Ստորին Նահանգք, 18 ։ Ռուսիա, 38 ։ Շուէտ, 23 ։ Զուիցերիա, 4 ։ Վճարող այցելուաց թիւն եղած է 673,347 ։ Ձրի մուտքերը լիովին շնորհուած են ։ Ամբողջ հասոյթը, Կառավարութեան՝ 200,000 և Քաղաքին՝ 25,000 Փրանք տուած օգնութիւններով միասին եղած է 1,048,417 Փրանք ։ Ծախքերը շուրջ 689,119 Փր. 84 եղած են ։ Զուտ հասոյթ 358,926 Փր. 84 ։ Զուտ շահը 325,000 Փրանք կ՚անցնի ։ 23 փետրուար թուակիր հրովարտակով, որնոր Թղթատարութեան եւ հեռագրութեան պաշտօնէին առաջարկութեամբը տրուած էր, այս գումարը յատկացաւ Փարիզի մէջ ելեքտրականութեան կեդրոնական երկանոց մը հաստատելու ։

ՀԵՌԱԳՐԱԼՈՒՐՔ

ԱԺԱՆՍ ՀԱՎԱՍ

Պէլկրատ, 6 փետր.

Սերվիոյ Երեսփոխանական ժողովոյ (Սքուբշինա) ընդհանուր ընտրութիւնք կատարուելով, կառավարութեան նպաստաւոր երեսփոխանք մեծամասնութիւն վաստըկեցան ։

[illegible]

Լոնտրա, 7 փետր.

Անգլիոյ Պանքային շաբաթական հաշուեկշիռն անցեալ շաբթուան հաշուեկշռոյն հետ բաղդատմամբ, հետեւեալ տարբերութիւնը ցոյց կուտայ.

Պատրաստ մետաղադրամ — նուազումն. Անգլ. ոսկի	105,000
Պանքնոթք ի պահեստի — նուազումն. Անգլ. ոսկի	409,000
Փոխանակագիրք և այլ թղթեր— աւելցումն. Անգլ. ոսկի	283,000
Պահեստի դրամագլխոյ համեմատութիւնը յանձնառութեանց հետ	40 1/2 %

Լոնտրա, 7 փետր.

Անգլիոյ գաղթականութեանց նախարար լորտ Տէրպի բանախօսութիւն մը ընելով երէկ Ազատական Գլիւպի կողմէն տրուած խնջոյքի մը մէջ, որուն կը նախագահէր, յայտարարեց թէ Անգլիական կառավարութիւնը չ՚պիտի ուզէ Եգիպտոսի արդի գրաւումը մշտական տիրապետութեան փոխարկել ։

Անգլիոյ պանքան իւր դրամազեղչն 3 1/2 % իջուց ։

Լոնտրա, 7 փետր.

Լորտերու ժողովոյն մէջ Սալիզպըրի մարքիզը կը ծանուցանէ թէ յառաջիկայ երեքշաբթի պարսաւանաց առաջարկութիւն մը պիտի ներկայէ՝ Բրիտանական կառավարութեան Եգիպտոսի մէջ հետեւած աշխարհավարութեան մասին ։

ԴՐԱՄԱԿԱՆ

ԳԱԼԱԹԻՈՅ ՊՈՐՍԱ

Ղալաթիա, 27 Յունուար

ԸՆԹԱՑՔ ԱՐԺԷԹՂԹՈՑ

Օսմանեան Քօնսօլիտէ

Երէկ երեկոյ գոցուեցաւ……դհկ.	9 24
Պօրսային գոցուելէն վերջը «	9 22
Երէկ Բերայի մէջ……	
Առաւօտուն բացուեցաւ…… «	9 25
Բարձրագոյն գին …… «	9 26
Նուազագոյն …… «	9 25
Կէս օրին …… «	9 25 1/2
Փոխառութիւն 1863……Փր.	56 —
« 1865…… «	53 —
« 1869…… «	48
« 1873…… «	43
Պօն տիւ Թրէզօր……Անգլ. լիրա	17
Ռումէլի երկաթուղի……Փր.	42 75

ԲԱԺՆԵՏՈՄՍՔ

Սօսիէթէ ժէնէրալ….Անգ. ոսկի	4
Քրէտի ժէնէրալ…… Օսմ. լիրա	7
Պանք տը Քօնս…… « «	6 10
Սօս. Շանժ է վալ.... « «	3 35
Թրամուէյ …… « «	2 90
Իւնիֆիէ. Եգիպտական	— —
Երէկ իրիկուն գոցուեցաւ	73 37 1/2
Գիշերը գործ չեղաւ	
Այս առտու բացուեցաւ..	73 35
Կէս օրին նոյն գին	73 35

Ընթացք դրամոց

Օսմ. ոսկի…… Ղրշ.	100 —
20 Փրանքնոց …… «	87 29
Անգղ. ոսկի…… «	110 15
Քրիմից…… «	51 20
Բոլ էմբերիալ…… «	90 04
Ռուսայի Թղթադրամ…… »	9 32
Թալէր…… «	19 22
Ֆիօրին…… «	9 05
Մէճ. արծ. (տարբ.)…… «	107 38
Հինգնոց…… «	102 30
Մէճիտիէ…… «	100
Պըլինճ…… «	780 —
Թղթադրամ…… «	1400 —
Վեցնոց…… «	103 02

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՊՈՐՍԱ

Լոնտրա 7 փետրուար ժամ 5 վ 15 երեկոյ

Անգ. Քօնսօլիտէ գոցուեցաւ....	101
Օսմ. « բացուեցաւ....	8 7/8
« « գոցուեցաւ....	8 5/8
Օսմ. փոխառութիւն 1865	10 7/8
« « 1869	9 3/4
« « 1871	66 3/4
« « 1872	16 1/2
« « 1873	8 5/8
Փոխառ. 1877......	77 3/4
Պանք Օթօման	15 7/8
Ռուսական փոխառ. 73......	85 1/2
Եգիպտ. միացեալ (իւնիֆիէ)	66 1/2
« առանձն. (բրիվիլէժիէ)	90 3/8
Տայրա Սանիէ	66
Տօմէնիալ (փոխառ. Ռօչիլտ)......	88 1/4
Հունգ. պարտաթուղթ 1877......	101 3/4
Փոխանակ. Բարիզի վրայ	— —

Վիէննա 7 փետրուար ժ 4 երեկոյ

Փոխանակ. Լոնտրայի վրայ	121 35
Օսմ. Երկաթուղի	20 50

Բարիզ 7 փետրուար ժ. 3 վ. 45 երեկոյ

Ֆր. Ռանթ 4 1/2 (քուր. կոր.) բաց	106 37 1/2
« « 3 բաց	77 2 1/2
Օսմ. Քօնս. բացուեցաւ	8 85
« « գոցուեցաւ.քըն. կտ.	8 75
Օսմ. փոխառութիւն 1863.....	— —
« « 1865......	55 —
« « 1869......	— —
« « 1873......	44 —
Օսմ. Երկաթուղի	42
Պանք Օթօման	652 50
Գրէտի Լիօնէ	561 25
« Ֆօնսիէ......	1251 25
Բաժնետոմս Լիոնի	1242 50
Սուէզի ջրանցք......	2065
Ռուսական 5% 1877ի	92 7/8
Իտալական Ռանթ	92 10
Արեւ. Ռուս.(Ռիւս Օրիան.)......	—
Եգիպտական միաց. գոց	337 50
Սպանիական (արտաքին)......	60
Հունգարական (ոսկի)......	101 3/4
6% Հելլենական	408 75
Չէք Լոնտրայի վրայ......	25 24

ԲԱՐԻԶ ԲԹԻԹ ՊՈՒՐՍ

7 փետրուար ժ. 10 վ. 30 երեկոյ

Ֆրանս. Ռանթ 5 1/2 %......	106 36 1/2
Օսմ. «	8 81 1/4
« Երկաթուղի	— —
Եգիպտական միացեալ	337 50

ՄԵՏԷՕՐԱԲԱՆԱԿԱՆ ՑՈՒՑԱԿ

ԿԱՅՍԵՐԱԿԱՆ ԴԻՏԱՐԱՆ Ի ԲԵՐԱ

Փետրուար 8 (Ն. Տ.)

		Ժ.	Վ.
Ծագումն արեգական (Առերևոյթ)		7	6
Մուտք « «		5	24
Կէս օր (Միջին ժամով) . .	12	14	24
Կէս օր (ժամ ըստ տաճկաց) .		6	29
Ծագումն լուսնի (Առերևոյթ)	Ե	2	51
Մուտք « «	Ա	4	33
Երեւումն լուսնի Լր. Լս.		11 փետր.	

Առաւօտեան ժամը 8 ին

	Հարրդմեթր
Ծանրաչափ (Ծովու երես) . . .	767 2
Ջերմաչափ	8. 9
Նուազագոյն աստիճան	3. 4
Բարձրագոյն « իրիկուան	1. 6
Խոնաւութիւն 0/0	93
Բարձրութիւն անձրեւի 36 ժամու միջոցին . . հազարորդամեթր	0

Ուղղութիւն հողմոյ Հիւսիս. Արեւմտեան հանդարտ ։

ՓԵՏՐՈՒԱՐ 7 ԻՆ ՎԻՃԱԿԸ

Ծանրաչափը թեթև մը իջած Միջերկրականի վրայ ուր հովը տկար է և փոփոխական ։ Հիւսիսային հովը խիստ տկար կը փչէ Ադրիականի վրայ, չափաւոր Արշիպեղագոսի վրայ, տկար՝ Տարտանելի և Տրապիզոնի վրայ, և հանդարտ Օտեսայի վրայ ։

Բարեխառնութիւնն է 5 աստիճան յՕտէսա, զէրօյէն 1 աստիճան վար ի Բէլգրատ, 2 ի Վիէննա և ի Բարիզ ։

Բրուսի մէջ առաւօտեան ժամը 6ը 40 անցած, երկրաշարժի թեթև ցնցում մը զգալի եղաւ. հինգ վայրկեանէն յետոյ ստորերկեայ բաւական ուժգին ձայներ լսուեցան ։

ՍՓՈՆԷՔ

Այս հանրածանօթ զբօսարանն և ճաշարանը վաղը, շաբաթ, կը վերաբացուի, մեծ նորոգումներ կրելէ յետոյ ։ Մասնաւոր յայտագիրը կը հրատարակուի մեր վաղուան թերթով ։

ԱԶԴ

ՀԱՅ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ
ՆՊԱՐԵՂԻՆԱՑ
Գալաթա-Քարաքէօյ Թիւնէլ փողոց Թիւ 59,
Թիւնէլ դէմ առ դէմ [illegible]

Մելգոն էֆ. Տէօրմէնճեանի վաճառատան մէջ կը գտնուին նպարեղինաց վերաբերեալ ամեն տեսակ ապրանքներ, որպիսիք են, խաշխաշ սովորական, լաւ և ընտրագոյն (մաքֆինիքա) · շաքար՝ Մարսիլիոյ և Թրիէսդի · այլ և այլ տեսակ բսքարմաչէթներէ զատ, Ֆրանսական բուն Ֆուրնիէ · Սիպիրի Թարմ և ընտիր իւղ · Նաբօլիի մաքարօն · Ճէնովայի և Նաբօլիի շէհրիյէ · բրինձ Մախսուսէ եւ Բիզօն · լուբիայ միսեան՝ եփուն և խիստ համեղ · անուշեղէնի և խմորեղէնի յատուկ լաւագոյն ալիւր · օսլայ (նիշասթա) և աբարօթ · Քանտիոյ և Այվալըգի ընտիր աճառ · Լօնտոնի և Մարսիլիոյ քօլա · Ամերիկայի քարիւղ (կազ) · Լօնտոնի ընտիր լեղակ (չիվիտ) · քօնեաք և այլ ոգելից ըմպելիք · [illegible] · Թարմ ըմթաքօղ և սարտին · Այվալըգի ընտիր ձէթ · Թարխանա և պուլղուր · մէկ խօսքով, սոյն վաճառատան մէջ կը ծախուի ամեն տեսակներուն լաւագոյնն այն գինանի քանիրու, որք առեւտրական սոյն ճիւղին կը վերաբերին գլխաւորապէս ։

Ամեն յանձնարարութիւն կը կատարուի ուղղութեամբ և կանոնաւորապէս ։

Գիները խիստ չափաւոր են։ ԱԳԱՊԻԿ ՉԿԱՅ ։

Այս առթիւ կը ծանուցուի ի գիտութիւն իւր ծանօթից ու բարեկամաց թէ, Փաշա մականուանեալ Սեփաստացի Գէորգ աղան յիշեալ վաճառատան մէջ կը գտնուի ամեն օր ։ 12–4

ԹՂԹԱՎԱՃԱՌԱՆՈՑ

Ա. ԳԱՐԱՑ. ՄԱՂԱՔ ԵՒ ԸՆԿ.
Գալաթա, Եէնի-Ճամի [illegible] 101.
(Գէորգ պէյ խանի դէմ.)

Սոյն վաճառատան մէջ կը գտնուի «Նասըրի» դեղը որ մի երեւելի Ռուս բժիշկ հնարած է և մեծ ընդունելութիւն գտած է, բովանդակ Ռուսիոյ մէջ. այս դեղը 15 օրուան մէջ. առանց ցաւ պատճառելու Նասըրը տեղէն կը հանէ։

Նոյնպէս կը գտնուի Ռուսահայ գրագիտաց, խմբագրաց, կղերականաց և այլ նշանաւոր ազգայնոց լուսանկարներ։

Նաև Թղթեղէն գրչեղէն, դպրոցական և նկարչութեան պիտոյք։ 15–8

ՏԱՄԱՏԵԱՆ ՁՈՒԼԱՐԱՆ

Օտուն-Գափու, Թիւ 465.

Հայերէն, Տաճկերէն, Յունարէն և Լատինական ամէն տեսակ Տպան գրական տառեր և զարդեր կը գտնուին պատրաստ, յոյժ չափաւոր գիներով։

Գաւառներէ և օտար երկիրներէ եւս յանձնարարութիւնք ամենայն ճշդութեամբ կը կատարուին, երբ հետեւեալ հասցէիւ ուղղուին մեզ

S. DAMADIAN,
Odoun-Capou, nº 465.
CONSTANTNOPLE

ԿԻՒԼԻՒՄԵԱՆ ԿՐԹԱՐԱՆ

Բերա, Թօփճի-պաշի Տօղըմանի փողոց Թիւ 24

Սոյն կրթարանին մէջ կ'ընդունուին 4–12 տարեկան երկսեռ մանուկներ, և կ'աւանդուին Հայերէն, Ֆրանսերէն լեզուներ, կրօնական. պատմական. աշխարհագրական. Թուաբանական դասեր. տարերք գիտութեանց և աղջկանց համար ասեղնագործութիւն։

Աշակերտներուն բարեկրթութեան և ուսուցման մասին տարուած մասնաւոր հոգածութեամբը կրթարանս իւր ճիւղին մէջ առաջինն կրնայ համարուիլ։

Ամսաթոշակներն ալ խիստ չափաւոր են։

ԱԶԴ

Թ. ՊԱԼԵԱՆ ԵՒ Ն. ՍԱՖՐԱՃԵԱՆ

Պատիւ ունին ծանուցանել արգոյ հասարակութեան որ Ֆերի-գիւղի Պալեան գործարանէն ելած Պաքսիմաթներու (ղէօթէօ) ընդհանուր մթերանոց մը հաստատած են Կ. Պոլիս Եէնի-Ճամի, Օսմ. Թղթատարութեան դէմ, Թիւ 1 խանութը, ուր կը վաճառուին խիստ ընտիր տեսակէն և աժան գնով, մեծ ու փոքր քանակութեամբ ։

Նաև ամէն տեսակ ըմպելիք և շաքարեղէնք և փոքր տղայոց համար ամէն տեսակ սննդարար ուտելիք կը գտնուին յիշեալ Մթերանոցին մէջ ։

ԲՈՒՐԱՍՏԱՆ ՄԱՆԿԱՆՑ

ՊԱՏԿԵՐԱԶԱՐԴ

Կը հրատարակուի տարին առ տարր 15 օրը մի անգամ, 16 երես ։ Տարեկան գինն է երկու արծաթ մեճիտ. գաւառաց համար 45 ղուրուշ. իսկ Ռուսաստանի համար 4 րուբլի ։

Ստորագրուիլ փափագողք պէտք է դիմեն Սուլթան Համամ Թիւ 14, և Մահմուտ փաշա, Թիւ 239 Յ. Չինճիրճեանի գրատունը ։

1884 Յունվար 1ին տետրն հրատարակուեցաւ ։

ՎԱՅՐԿԵՆԱԿԱՆ ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
ԱՑՑԵՏՈՄՍԵՐՈՒ

Կը պատրաստուին ազնիւ քարդերու վրայ զանազան գրերով, ի գին 100 հատը 10 դահեկան ։

Փափաքողք դիմելու են Արամեան տպարան, Զագմագճըլար Ցակոբեան խան ։

ՆՈՐ ԵՂԱՆԱԿ

ԳՐԱԲԱՌ ԼԵԶՈՒԻ ՈՒՍՈՒՑՄԱՆ
Ի ՊԷՏՍ ԴԵՌԱՎԱՐԺԻՑ
Երկասիրեաց
ԵՂԻԱԶԱՐ Ն. ՏԷՎԼԷԹԵԱՆ
Գին 100 փարայ ։

ՓՈՔՐԻԿ ՏՂՈՒ ՄԸ

ՅՈՒՇԱՎԷՊԸ

Գրեց Օր. Յուլի Կուրօ.

ԹԱՐԳՄԱՆԵՑ
ՏԻԿԻՆ Մ. ՄԱՄՈՒՐԵԱՆ

Սոյն հրահանգիչ վէպն որ, մասնաւոր խնամով ընտրուած է տղայոց համար, մաքուր տպագրութեամբ և բազմաթիւ պատկերներով հրատարակած է Նշան Կ. Պէրպէրեան ։

Գինն է 10 ղրուշ ։

Կը ծախուի Պէրպէրեան տպարանը և ամեն գրավաճառաց քով ։

Ե. ՏԷՄԻՐՃԻՊԱՇԵԱՆ

ԳՐԱԿԱՆ ԵՒ ԻՄԱՍՏԱՍԻՐԱԿԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄ

Բ. Տարի, Յունուար

Թէեւ Հանդէսիս խմբագիրը ծանուցած էր թէ ներկայ տարւոյս մէջ աւելի ընդարձակ պիտի հրատարակէր զայն, սակայն [illegible] Տնօրէնութիւնն ալ իրեն յանձնուելուն պատճառաւ՝ նոյն դիրքով ու նոյն պայմաններով պիտի շարունակէ հրատարակել Շարժումը ։

Այս բաժանորդագրութեան պայմանք են՝

Մայրաքաղաքիս համար 20 ղռ.
Գաւառաց և օտար երկրաց համար 26 »
Գին տետրին 2 »

Շարժումին հասցէն է՝ Արամեան տպարան՝ Ցակոբեան խան՝ Զագմագճըլար, և Հավուզլու խան՝ միջին յարկ՝ Թիւ 4, Կ. Պոլիս ։

ԳՍԱՎԻՅԷ ՏԸ ՄՕՆԹԷՓԷՆ

ԷՍՐԱՐԸ ՀԻՆՏ

ՄԻՒԹԷՐՃԻՄԻ Յ. ԹՕԼԱՅԵԱՆ
(Երկու հատոր)

Կը գտնուի բոլոր հայ գրավաճառաց քով, Պոլիս, Ջրավաճառ Պօղոս Աղայի խանութը և Բերայի գլխաւոր հայ ծխավաճառաց քով ։

Գին իւրաքանչիւր հատորի, 15 ղրշ ։

ԿԱՐԵՒՈՐ ԱԶԴ

ԱՐԵՒԵԼՔԻ խմբագրութիւնը հրաւէր կը կարդայ բոլոր ազգային հեղինակաց և թարգմանչաց որ իրենց հրատարակած գրքերէն երկերկու օրինակ ղրկեն խմբագրութեան, եթէ կը փափագին հրատարակութեանց ազդերը և միանգամայն անոնց նկատմամբ քննական յօդուածներ տեսնել լրագրոյս մէջ ։

ՀԱՄԱՌՕՏ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ՏՆՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

Գրեց
Ռ. Թ. Պէրպէրեան
Գին 7 1/2 ղրուշ

Կը ծախուի Հայ գրավաճառաց և հեղինակին քով ։

Արտօնատէր, Ս. ՏԱՄԱՏԵԱՆ

ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԶԱՐԵՀ
Ղալաթիա, Քիւրէքճիլէր փողոց, Թիւ 41

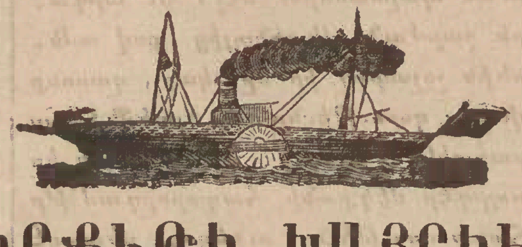

ՇԻՐՔԷԹԻ ԽԱՅՐԻԷ

ԱՌՕՐԵԱՅ ԺԱՄԱՆԱԿԱՑՈՅՑ ՎՈՍՓՈՐԻ ՇՈԳԵՆԱՒԱՑ

1884 ՅՈՒՆՈՒԱՐ ԱՄՍՈՅ

ՎՈՍՓՈՐԷՆ ԻՋՆՈՂ ՇՈԳԵՆԱՒՆԵՐ

ՆԱՒԱՄԱՏՈՅՑՔ	ԹԻՒՔ ՇՈԳԵՆԱՒՈՅ																							
	21	33	17	23	4	28	19	22	20	17	1	21	18	28 բ	19	33	ա	4	22	23	19	20	28	4
	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.
Ա. Քավաք	—	—	—	—	—	—	—	—	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	8 15	—	—
Բ. Քավաք	—	—	—	—	—	—	—	—	5 8	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	8 23	—	—
Եէնի մահալլէ	—	—	2	—	—	—	—	—	3 18	—	—	—	—	—	—	4 30	—	6 45	—	—	—	8 33	—	—
Մէզար պուրնու	—	—	2 4	—	—	—	—	—	3 22	—	—	—	—	—	—	4 34	—	6 49	—	—	—	8 37	10	—
Պէօյիւք տէրէ	—	—	2 8	—	—	—	—	—	3 26	—	—	—	3 45	—	—	4 38	—	6 53	8 45	—	—	8 41	10 04	—
Փիրէճ պուրնու	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Թարապիա	—	—	2 19	—	—	—	—	—	3 37	—	—	—	3 56	—	—	4 49	—	7 04	8 56	—	—	8 52	10 15	—
Պէյքօզ	—	—	—	2 15	—	—	—	—	—	—	—	—	4 5	—	—	—	5 45	7 13	9 5	—	—	9 1	—	—
Բաշա պաղչէ	—	—	—	2 22	—	—	—	—	—	—	—	—	4 13	—	—	—	5 52	7 20	9 12	—	—	—	—	—
Եէնի քէօյ	—	—	2 30	—	—	—	2 35	—	3 48	—	—	3 50	—	—	—	5	—	7 30	—	—	—	9 13	10 26	—
Բ. բչ. մահալլէ	—	—	—	2 30	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	6 —	—	ա	—	—	—	—	—
Սթէնիա	—	—	—	—	—	—	2 42	—	—	—	—	3 57	—	—	—	5 7	—	—	—	—	—	ա	—	—
Էմիրկէն	—	—	—	—	—	—	2 47	—	—	—	—	4 4	—	—	—	5 14	—	7 39	—	—	—	9 22	10 35	—
Պոյաճը քէօյ	—	—	—	—	—	—	2 50	—	—	—	—	4 7	—	—	—	5 17	—	—	—	—	—	9 25	—	—
Քանլըճա	—	—	—	2 38	—	—	—	—	—	—	—	—	4 27	—	—	—	6 8	7 48	9 26	—	—	—	—	—
Ռ. Հիսար	—	—	—	—	—	—	2 58	—	—	—	—	4 15	—	—	—	5 25	—	7 57	—	—	10 30	9 33	10 45	—
Ա. Հիսար	—	—	—	2 44	—	—	—	—	—	—	—	—	4 33	—	—	—	6 14	8 06	9 32	—	—	—	—	—
Քանտիլլի	—	—	—	2 50	—	2 50	—	—	—	3 45	—	—	4 40	—	4 45	—	6 20	8 12	9 39	10 50	—	—	—	—
Վանի քէօյ	1 45	—	—	—	—	2 56	—	—	—	3 51	—	—	ա	—	5 1	—	6 26	—	9 45	—	—	—	—	—
Պէպէք	—	2	—	—	—	—	3 06	3 10	—	—	—	4 23	—	4 30	—	5 33	—	—	—	—	—	9 41	—	11 10
Արնաուտ քէօյ	—	2 7	—	—	2 40	—	—	3 17	—	—	3 50	—	—	4 37	—	5 40	—	8 22	—	—	—	9 48	10 58	—
Չենկէլ քէօյ	1 52	—	—	—	—	3 3	—	—	—	3 58	—	—	ա	—	5 8	—	6 33	8 30	9 52	—	—	—	—	—
Քուրու չէշմէ	—	2 14	—	—	2 48	—	—	3 24	—	—	3 58	—	—	4 44	—	5 47	—	—	—	—	—	9 55	—	—
Պէյլէր պէյի	1 59	—	—	—	—	3 09	—	—	—	4 04	—	—	ա	—	5 14	—	6 40	8 36	9 58	—	—	—	—	—
Օրթա քէօյ	—	2 22	—	—	2 57	—	—	3 32	—	—	4 7	—	—	4 52	—	5 55	—	8 45	—	—	—	10 3	11 10	—
Քուզկունճուք	2 5	—	—	—	—	3 16	—	—	—	4 11	—	—	ա	—	5 21	—	6 47	8 54	10 5	—	—	—	—	—
Պէշիկթաշ	—	2 30	—	—	3 06	—	—	3 40	—	4 21	4 16	—	—	5	5 31	6 13	—	9 04	—	—	—	10 11	11 18	—
Իսկիւտար	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	ա	—	—	—	6 55	9 14	10 13	—	—	—	—	—
Քապաթաշ	2 17	—	—	—	—	—	—	3 49	—	—	—	—	—	5 9	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
ԿԱՄՈՒՐՋ	2 25	2 45	3 05	3 35	3 25	3 32	3 35	3 57	4 23	4 36	4 31	4 33	5 15	5 17	5 46	6 18	7 10	9 29	10 28	11 —	11 20	11 26	11 33	11 40

—— Այսպէս նշանով ժամերը կը նշանակեն հաղորդակցութիւն երկու շոգենաւուց ։ ա. Ուրբաթ օրերը միայն ։ բ. Բացի ուրբաթ օրերէ ։

ԾԱՆՕԹՈՒԹԻՒՆ. Ի բաց առեալ շոգենաւուց մեկնելու ժամերէն, մնացորդ ժամերը փոփոխութեան ենթակայ են գէշ օդի կամ այլ պատճառաւ ։

ԿԱՄՈՒՐՋԷՆ ՄԵԿՆՈՂ ՇՈԳԵՆԱՒՆԵՐ

ՆԱՒԱՄԱՏՈՅՑՔ	ԹԻՒՔ ՇՈԳԵՆԱՒՈՅ																							
	21	33	17	1	4	28	19 բ	ա	20	22	28	23	19	18	17	4	33	22	23	20	19	21	28	4
	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.
ԿԱՄՈՒՐՋԷՆ մեկն.	2 35	3	3 15	3 20	3 45	4	4 15	4 15	5 30	6 45	8 30	9 30	9 50	10 15	10 30	10 30	10 40	11 5	11 10	11 10	11 30	11 40	11 45	12 —
Քապաթաշ	—	—	—	—	3 55	—	—	—	5 40	—	—	9 40	—	—	—	—	—	11 15	—	—	—	11 50	—	—
Իսկիւտար	2 50	—	—	—	3 59	—	—	4 30	—	7 —	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Պէշիկթաշ	—	3 15	—	—	4 09	—	—	—	5 49	7 10	8 44	9 49	10 5	—	—	10 45	10 55	11 24	—	—	—	—	12 —	12 15
Քուզկունճուք	2 56	—	—	—	4 19	—	—	4 36	—	7 20	—	9 59	—	—	—	—	11 5	—	—	—	—	12 2	—	—
Օրթա քէօյ	—	3 23	—	—	4 18	—	—	—	5 57	7 29	8 52	—	10 13	—	—	10 53	—	11 32	—	—	—	—	12 8	12 23
Պէյլէր պէյի	3 3	—	—	—	4 27	—	—	4 43	—	7 38	—	10 6	—	—	—	—	11 12	—	—	—	—	12 9	—	—
Քուրու չէշմէ	—	—	—	—	—	—	—	—	6 5	—	—	—	10 22	—	—	11 1	—	11 40	—	—	—	—	12 16	12 31
Չենկէլ քէօյ	3 9	—	—	—	4 33	—	—	4 49	—	7 44	—	10 12	—	—	—	—	11 18	—	—	—	—	12 15	—	—
Արնաուտ քէօյ	—	3 34	—	3 45	4 41	—	—	—	6 12	7 52	9 —	—	10 29	—	—	11 9	—	11 47	—	—	—	—	12 23	12 38
Պէպէք	—	—	—	—	—	4 30	—	—	6 19	—	9 7	—	10 37	—	—	11 16	—	11 54	—	—	12 —	—	12 30	—
Վանի քէօյ	3 16	—	—	—	—	—	—	4 56	—	—	—	10 19	—	—	—	—	11 25	—	—	—	—	12 22	—	—
Քանտիլլի	—	—	3 45	—	4 51	—	4 45	5 2	—	8 2	—	10 26	—	10 45	—	—	11 31	—	11 40	—	—	—	—	—
Ա. Հիսար	3 26	—	—	—	4 57	—	—	5 8	—	—	—	—	—	10 51	—	—	—	—	11 46	—	—	—	—	—
Ռ. Հիսար	—	3 49	—	—	5 06	—	—	—	6 27	8 12	9 15	—	10 45	—	11 2	—	—	—	—	—	12 13	—	—	—
Քանլըճա	3 33	—	—	—	5 15	—	—	5 15	—	8 20	—	—	—	10 58	—	—	—	—	11 53	—	—	—	—	—
Պոյաճը քէօյ	—	—	—	—	—	—	—	—	6 35	—	—	—	—	—	11 10	—	—	—	—	—	12 21	—	—	—
Էմիրկէն	—	3 54	—	—	5 24	—	—	—	6 38	8 28	9 24	—	—	—	11 13	—	—	—	—	—	12 24	—	—	—
Սթէնիա	—	—	—	—	—	—	—	—	6 43	—	—	—	—	—	11 18	—	—	—	—	—	12 29	—	—	—
Բ. դչ. մահալլէ	—	—	—	—	—	—	—	5 23	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	12 2	—	—	—	—	—
Եէնի քէօյ	3 45	4 03	—	—	5 33	—	—	—	6 50	8 36	9 33	—	—	—	11 25	—	—	—	—	11 48	12 36	—	—	—
Բաշա պաղչէ	—	—	—	—	5 43	—	—	5 32	—	—	—	—	—	11 10	—	—	—	—	12 11	—	—	—	—	—
Պէյքօզ	—	—	—	—	5 50	—	—	5 41	7 2	—	—	—	—	11 17	—	—	—	—	12 18	—	—	—	—	—
Թարապիա	—	4 13	—	—	5 59	—	—	—	7 11	8 40	9 43	—	—	11 26	11 35	—	—	—	—	11 58	—	—	—	—
Փիրէճ պուրնու	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Պէօյիւք տէրէ	—	4 24	—	—	6 10	—	—	—	7 21	8 45	10 —	—	—	—	11 45	—	—	—	—	12 8	—	—	—	—
Մէզար պուրնու	—	—	—	—	6 14	—	—	—	7 25	—	9 55	—	—	11 38	11 49	—	—	—	—	12 12	—	—	—	—
Եէնի մահալլէ	—	4 29	—	—	6 18	—	—	—	7 29	—	—	—	—	—	11 52	—	—	—	—	12 16	—	—	—	—
Բ. Քավաք	—	—	—	—	—	—	—	—	7 39	—	—	—	—	11 50	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Ա. Քավաք	—	—	—	—	—	—	—	—	7 47	—	—	—	—	12 —	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

ԻՒՍԿԻՒՏԱՐԻ ԳԻԾ

ԻՒՍԿԻՒՏԱՐ—ԿԱՄՈՒՐՋ

	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	¹ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.
Իւսկիւտարէն	2 —	2 30	3 —	3 30	4 —	4 30	5 10	5 45	6 20	7 —	8 10	9 —	9 45	10 20	10 30	10 45	11 05	11 25	11 45	12 05	
Պէշիկթաշ	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	5 55	— —	7 10	8 20	— —	— —	10 25	— —	— —	— —	— —	— —	— —	
Կամուրջ	2 15	2 45	3 15	3 45	4 15	4 45	5 25	6 10	6 35	7 25	8 35	9 15	10 —	10 45	10 45	11 —	11 20	11 40	12 —	12 20	

ԿԱՄՈՒՐՋ—ԻՒՍԿԻՒՏԱՐ

	ժ. վ.	¹ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	¹ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	⁴ժ. վ.	ժ. վ.
Կամուրջէն	2 15	2 45	3 15	3 45	4 15	4 45	5 25	6 —	7 —	8 15	9 —	9 30	10 —	10 25	10 45	11 05	11 25	11 50	12 05	12 05	
Պէշիկթաշ	— —	— —	— —	— —	— —	5 —	— —	6 15	— —	— —	9 15	— —	10 15	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	
Իւսկիւտար	2 30	3 —	3 30	4 —	4 30	5 10	5 40	6 25	7 15	8 30	9 25	9 45	10 25	10 40	11 —	11 20	11 40	12 05	12 20	12 20	

ԿԱՌԱԲԱՐՁ ՇՈԳԵՆԱՒ

ԻՒՍԿԻՒՏ. ՍԻՐՔԷՃ. ԻՍԿ.

	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.
Իւսկիւտարէն	4 15	5 15	10 15	11 30
Գապաթաշ	4 30	— —	— —	11 45
Սիրքէճի իսկ.	4 45	5 35	10 35	— —

ՍԻՐՔԷՃ. ԻՍԿ. ԻՒՍԿԻՒՏ.

	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.
Սիրքէճի իսկ.	4 45	5 45	11 —	— —
Գապաթաշ	— —	6 —	— —	11 45
Իւսկիւտար	5 05	6 15	11 20	12 —

ՀԱՐԷՄ ԻՍԿԷԼԷՍԻԻ ԳԻԾ

ՀԱՐԷՄ ԻՍԿԷԼԷՍԻ—ԿԱՄՈՒՐՋ

	²ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.
Կամուրջէն	4 —	4 45	11 —	
Սալաճաք	4 12	4 57	11 12	
Հարէմ իսկ.	4 15	5 —	11 15	

ԿԱՄՈՒՐՋ—ՀԱՐԷՄ ԻՍԿԷԼԷՍԻ

	¹ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.
Հարէմ իսկ.	4 15	5 —	11 15	
Սալաճաք	4 22	5 07	11 22	
Կամուրջ	4 35	5 20	11 35	

[1] Բաց ի Հրէից տօն օրերէ. [2] Կիրակի օրն չկայ. [3] Քապաթաշով. [4] Քուզղունճըք.